www.ewlat.org
www.uyghurkitap.com
ئەۋلاد گۇرۇپپىسى
ئۇيغۇرچە ئىلمىي ماقالە، قەدىمىي ئەسەر ۋە قوليازمىلار ئامبىرى
ئۇيغۇر كىتاب توری

«مەسنەۋی خەراباتی» دىن

مۇھەممەد ئىبنى ئەبدۇللاھ خەراباتي

نەشرگە تەييارلىغۇچى : ھۆرمەتجان فكرەت

نەشرگە تەييارلىغۇچىدىن: بىز «مەسنەۋی خەراباتي» دېگەندە ئەزىز ساۋۇتنىڭ نەشرگە تەييارلىشى بىلەن 1986 - يىلى قەشقەر ئۇيغۇر نەشرىياتى تەرىپىدىن قىسقارتىلىپ نەشر قىلىنغان «مەسنەۋی خەراباتی» ناملىق ئەسەر ۋە شۇ نەشرگە ئاساس بولغان تاش باسما نۇسخىلاردىكى «مەسنەۋی خەراباتي» ياكى «كۇللىياتى مەسنەۋی خەراباتي» دېگەن ئەسەرنى كۆزدە تۇتتىمىز. ئەمەلىيەتتە خەراباتىنىڭ بىزگە قالدۇرغان ئەدەبىي مىراسى تاش باسما نۇسخىلاردىكى 13 مىڭ مىسرادىن يېقىن ئەسەرنىلا ئەمەس شېئىرىي ئەدەبىيات ساھەيىمىزگە ھازىرغىچە مەلۇم بولمىغان 5600 مىسرا ئەتراپىدىكى شېئىرىي ئەسەرنىمۇ ئۆز ئىچىگە ئالىدۇ. «مەسنەۋی خەراباتي» نىڭ قولىيازمىلىرىنىڭ كۆپىنچىسىنى ئەنە شۇلار تەشكىل قىلىدۇ. مەن تاشكەنتتە ئوقۇش ۋە تەتقىقات بىلەن شۇغۇللىنىش جەريانىدا خەراباتي ئەدەبىي مىراسىنىڭ قولىيازما ۋە تاش باسما نۇسخىلىرىنى سېلىشتۇرۇپ چىقتىم. نەتىجىدە تاش باسما نۇسخىلار ئاساسىدا بۇ ئەسەرنىڭ بىرنەچچە پارچە نۇسخىسى بارلىقىنى، ئۇلارنىڭ «مەسنەۋی مەۋلانا خەراباتي فەرزەندی مەۋلانايی رۇمي» دېگەن نام بىلەن خەراباتىنىڭ بىزگە مەلۇم بولغان ئەسىرى بىلەن بىللە ۋە ئايرىم ھالدا چاپ قىلىنغانلىقىنى بايقىدىم.

شۇنىڭ بىلەن خەراباتي ئۇستىدە مەخسۇس تەتقىقات ئېلىپ بېرىشقا كىرىشىپ، شۇ ھەقتە دىسسېرتاتسىيە يازىم (بۇ تەتقىقاتلىرىم بىلەنمۇ ئوقۇرمەنلەر يېقىن ئاردا يۈز كۆرۈشكۈسى).

تاشكەنتتىن قايتىش ئالدىدا ئۆزبېكستان پەنلەر ئاكادېمىيىسى شەرقشۇناسلىق ئىنستىتۇتىدا ساقلىنىۋاتقان ۋە مەن تەتقىق قىلغان 13816. 8884 نومۇرلۇق ئەسەرنىڭ مۇھىتىرەم دوستىمىز سەيفىددىن رەئۇفىددىنوۋنىڭ شەخسىي كۇتۇپخانىسىدا ساقلىنىۋاتقان نۇسخىسىدىن بىر نۇسخا كوپىيە قىلىپ ئېلىپ كەلگەنىدىم. يېقىنقى بايقىغان «مەسنەۋی مەۋلانا خەراباتي فەرزەندی مەۋلانايی رۇمي» نى نەشرگە تەييارلاپ كومپىيۇتېرغا كىرگۈزۈش جەريانىدا خوتەنده ساقلىنىۋاتقان قولىيازمىلارنى ئەكەلدۇرۇپ، تاشكەنتتىن ئېلىپ كەلگەن تاش باسما نۇسخا بىلەن سېلىشتۇرۇپ چىقتىم. قولىيازمىلارنىڭ ھېچقايسىسى تولۇق بولمىغىنى ئۈچۈن نەشرگە تەييارلاشتا يەنىلا تاش باسما نۇسخا ئاساس قىلىندى. بۇ ئورۇندا ئەسەرنىڭ خوتەندىكى قولىيازمىلىرى بىلەن تاش باسما نۇسخىنى سېلىشتۇرۇشقا قولايلىق يارىتىپ بەرگەن دوستىمىز مۇھەممەدئېمىن تۇردىغا ئالاھىدە رەھمەت ئېيتىمەن.

www.ewlat.org
www.uyghurkitap.com
ئەۋلاد گۈرۈپپىسى
ئۇيغۇرچە ئىلمىي ماقالە، قەدىمىي ئەسەر ۋە قوليازمىلار ئامبىرى
ئۇيغۇر كىتاب توری

مۇسەننىف ئۆزلەرىنغە نەسىھەت قىلىپ ئايتقەن مۇناجاتلارى

سېنى ئاغرىق زەمانە قىلسا دىلتەڭ،
ساڭا سۇد ئەيلەمەس نامۇس ئىلە نەڭ.

بەنەگاھ كەلسە ئەزرائىل ساڭا تۇش،
بولۇر ھەر سائەتى ئەقلىڭ فەرامۇش.

قىلۇر مۇلكۈڭنى غارەت مىر - پادىشاھ،
ئۇرارسەن داغۇ ھەسرەت بىرلە كۆپ ئاھ.

ئالۇر مالىڭنى دوزدۇ يا قاراقچى،
بولۇرسەن دەربەدەر ھەر ئۆي تىلەمچى.

خۇداۋەندا، ساڭا مەن بەندەدۇرمەن،
گۇناھىمدىن ۋەلي شەرمەندەدۇرمەن.

تەلەب ئەيلەپ نە تابتىم بىر شىرى نەر،
نە بولدى ئەقلۇ دانىش ئىلم رەھبەر.

قالىپ ھەسرەتدە بۇ دەشت بۇ بەيابان،
ئېرۇر فېئىلىم تەمامى فىسقۇ ئىسيان.

ئايا، بۇ تالېئىم روزى ئەزەلدۇر،
تەھقىق بۇ ستەم بارى ئەجەلدۇر.

تەمامى ئۇشبۇ ئالەم ھەرنە مەۋجۇد،
ئۇلالەر ھېچقايسىسىدىن تاپمادىم سۇد.

بارى ئىلمۇ ئەمەللەر بەلكى ھەمراھ،
ماڭا بولدى تەمامى پەردەئى راھ.

كۆڭۈلدە يانماغاچ شەمئى زىيادىن،
يۇدۇم ئىلكىمنى بارچە بىۋەفادىن.

كەرەم فەزلىڭدىن ئەندەك ياغسە باران،
ياغار پاكۇ پەلىدنى ئاندا يەكسان.

خۇداۋەندا، ماڭا فەزل ئېشىكىن ئاچ،

بارىغە رەھمەتلىك بارانىنى ساچ.

ئوشۇل بارانكى، ياخشىلارغە ياغسە،
ئەجەب ئېرمەس ماڭا بىر قەترە تامسە.

ئۇلارنى دەۋلەتىدىن بارچە مەن ھەم،
بولەر سىيراب ئاندىن يا ئالاي نەم.

نېچە قىلسام يولۇمغە پەردە بېھەد،
مېنى سەن دەرگەھىڭدىن قىلمەغىل رەد.

سەن - ئوقسەن، پادىشاھىم، ئەي بىرۇ بار،
مېنى ھەيرانەلىكدە قويمە زىنھار.

ئەگەر خەمرى ئىسياندىن ئىچىپمەن،
سېنىڭدىن ئۆزگەدىن، تەڭرىم، كېچىپمەن.

ئەگەرچە يوق خەراباتىيدە ھېچ جۇد،
سېنىڭ فەزلىڭدىن ئىستەر روزۇ شەب زۇد.

* *

ئەيلە سەن زاھىر تەھارەتنى بەيان،
تاكى ئاندىن سوڭ تەھاراتى نىھان.

سۇ بىلە زاھىر نەجاسەت يۇيۇلۇر،
ئىشق ئوتى بىرلە كۆڭۈل پۇر نۇر ئولۇر.

نەفسى شەيتان تا دىلۇ جانىڭدە بار،
بىل، نەجاسەتلەر سېنىڭ كۆڭلۈڭدە بار.

پاك قىل كۆڭلۈڭنى شەيتان دامىدىن،
ساف قىل كۆڭلۈڭنى ھىرس دامىدىن.

ئابى چەشمە بىرلە جىسمىڭ پاك ئولۇر،
كۆز ياشى بىرلە كۆڭۈل پۇر نۇر ئولۇر.

ئابى چەشمە ئۆچۈرۇر دۇنيا ئوتىن،

www.ewlat.org
www.uyghurkitap.com
ئەۋلاد گۈرۈپپىسى
ئۇيغۇرچە ئىلمىي ماقالە، قەدىمىي ئەسەر ۋە قولىيازمىلار ئامبىرى
ئۇيغۇر كىتاب توري

ئابى جىسمىڭ ئوچۇرۇر ئۇقبا ئوتىن.

ئابى نەرۋ چەشمەۋۇ ئابى سەماك،
ئۇشبۇ سۇلاردىن بولۇر ناپاك پاك.

ئابى چەشمەدىن جەھان ئاباد ئولۇر،
ئابى جىسمىڭدىن جەنان ئاباد ئولۇر.

زاھىرۇ باتىننى قىلساڭ ئىختىيار،
ھەر يامان ئەندىشەنى دىلدىن چىقار.

ھىيلە ۋە تەزۋىر بىرلە ئادەملەرنى، ھىيلە قىلغانلارنى بەيانى.

بار ئىدى بىر بىشەدە غۇل راھزەن،
ئۇچرادى ناگاھ ساھىب ھۇسن زەن.

بار ئىدى بۇ زەننى ئىككى مىشكىسى،
بىرىسىدە شىرۇ بىردە شىرنىسى.

ئۇردى دەم بۇ غۇل مەكرۇ دامىدىن،
سوردى ئۇل بىچارە گۇلئەندامىدىن.

بۇ نەدۇر مىشكىڭدەكى، ئەي سالىھە،
ئول دېدى: ئېلتەرمەن تا بازارغە.

دېدى غۇل: ئاغزىنى ئاچغىل مەن كۆرەي،
ھەر نەكسىم بازار نەرخىن مەن بېرەي.

ئاچتى ئاخىر مىشكنى ئول ئاغزىنى،
كۆر بۇ غۇلنى مەكرىنىيۇ فىكرىنى.

مەكرۇ ھىيلە، دامى تەزۋىر بىرلە غۇل،
ھەر بىرىن بىر ئىلكىگە تۇتدۇردى ئول.

ياتقۇزۇب يول ئۇزرە ھەم ئۇريان قىلىپ،
ۋەتەي قىلدى ئاجىزۇ ھەيران قىلىپ.

تاپمادى بۇ مەكرىدىن زەن ھېچ ئەمان،
قويسە مىشكلەر ئاغزىنى بولغاي زىيان.

تەۋبەلەر ئاغزىدەۋۇ تەن دەر زىنا،
ئول مۇھەممەد ئاشىقى ئاللاھدۇر،
ئىشق سىررىدىن ئوشۇل ئاگاھدۇر.

بادەئى ۋەھدەتنى ئول نۇش ئەيلەگەن،
ماسۇەللاھنى فەرامۇش ئەيلەگەن.

سەير قىلغاچ ئالەمى ۋەھدەتنى ئول،
باتمىدە يوق ئانىڭ تەشرىككە يول.

ھىيلە ۋە تەزۋىر بىرلە ئادەملەرنى، ھىيلە قىلغانلارنى بەيانى.

ئەيلەپ ئۆزگە خەلقغە مەكرى دەغا.

خەلق كۆرۈپ ئەيتۇركى: بۇ غۇل تەۋبە دەر،
قىلدى لېكىن دامۇ مەكرۇ ھىيلە پىر.

ئان ھەمە يالباردى بۇ بىچارەئى،
تاپمادى خامۇشدىن ئۆزگە چارە.

ئاخىرۇل ئەمر ئىشنى قىلدى ئۇ تەمام،
ئافتاب ئولتۇردى، بولدى سۇبھى شام.

بولدى ئول ھالەتدە زەن ھەم ھامىلە،
قالدى بۇ يول ئىچرە، كەتتى قافىلە،

خەلق ئارا شەرمەندەۋۇ رەسۋا بولۇپ،
قالدى بۇ دەشت ئىچرە ئول ئىتدەك بولۇپ.

ئەي پىسەر، نەفسىڭ ئېرۇر غۇلى زەلال،
سەن ئېرۇرسەن ئۇل زەنى ساھىبجەمال.

مىشك بىرسى ئەھلۇ فەرزەندىڭ ئېرۇر،
بىرى قىلغان جەمئى دىلبەندىڭ ئېرۇر.

تاكى مۇتلەق بارچەدىن كەچمەس كىشى،
ئۇشبۇ غولىيدىن ئەمان تاپماس كىشى.

خالىي بولسە ئېردى خاتۇننى قولى،
قايدە قىلغاي ئېردى ۋەتەي ئول غۇلى.

www.ewlat.org
www.uyghurkitap.com
ئەۋلاد گۈرۈپپىسى
ئۇيغۇرچە ئىلمىي ماقالە، قەدىمىي ئەسەر ۋە قوليازمىلار ئامبىرى
ئۇيغۇر كىتاب توری

ئەي جەۋان، تېز قىل ئىلكىڭنى خەلاس،
ئۆت سەلامەت يولدىنۇ بول ياری خاس.

باردۇرۇر بىسيار غۇللار بۇ يولى،
تەگمەگەي جىسمىڭگە نامەھرەم قولى.

ھامىلە قىلغان سېنىڭدە مەئىسيەت،
قافىلە كەتگەن بۇ يوللاردىن سەھەت.

بولما ئول خاتۇنغە ئوخشاش، ئەي ئوغۇل،
ئىستەگىل ئاندىن خەلاس بولماقغە يول.

ئۇل سېنى بېچارەۋۇ گىريان قىلىپ،
ۋەتنى قىلغاي ئاجىزۇ ھەيران قىلىپ.

تالىپ ئەگەر بولسە جان قۇربان قىلۇر،
بار تەبىب بۇ دەردغە دەرمان قىلۇر.

جان فىدا قىل روزۇ شەب ئىستەپ ئانى،
ئۇل كىشى قىلغاي بۇ ئىللەتدىن بارى.

ئەي پىسەر، گەر سەندە بولسە جانۇ دىل،
چارە قىل يا چارەگەرنى ئىستەگىل.

تا دېگەي ئېردىم ساڭا بىر نۇكتە مەن،
ئۇشبۇ يول ئىچرە ھەنۇز ناپۇختەمەن.

بولمە مەستى جەھل، ئەي نادان يىگىت،

فەھم قىل يا قىلمەگىل مەندىن ئېشىت.

ئىستەسەڭ ئازادلىغ ئىككى جەھان،
تېز ئۇمر ئۆتمەسدە بول بىخانۇ مان.

دوست تۇتماق ئىككىنى لا يەجتەمەئ[1]،
قىلمەگىل دۇنياۋۇ مەئۇادىن تەمەئ.

ئىككى ئول مىشك ئىككى ئالەمدۇر ھەمە،
ئىككى دوستلىغلارنى سەن ئادەم دېمە.

ئىككى مىشك تەمىسلىدۇر ئىككى جەھان،
ئىككىنى دوست تۇتگەنىگدۇر، ئەي جەۋان.

غۇلى رەھزەن نەفسى شەيتاندۇر ساڭا،
بارۇ ھەملىڭ فىسقۇ ئىسياندۇر ساڭا.

تاشلاگىل مىشكىڭنى ئىلكىڭدىن يىراق،
تاشلاماي بولماس بۇ يولدە تۇمتەراق.

بولسە ئول دىل ئىككىنى ئەندىشەسى،
ئول كۆڭۈلدۇر نەفسى شەيتان بىمىشەسى.

دوست تۇتگەن ئىككىنى تەۋھىد ئەمەس،
ئىككى ئالەم ئىچرە ئول تەجرىد ئەمەس.

ئەي خەرابات، ئىستەسەڭ دىيدارى يار،
ئىككىنى مىھرىنى كۆڭۈلدىن چىقار.

بۇ فەسلدە ياماننى سۇھبەتنى شۇملىغنى بەيانىدۇر

ۋاي ئول سۇھبەت ياماننى سۇھبەتى،
ئىككى ئالەم جانۇ دىلىنىڭ ئافەتى.

كىمكى ياری بەدگە گەر مەھرەم بولۇر،
ئول كىشى تۆرت نەفئىدىن مەھرۇم بولۇر.

[1] بىرلەشمەيدۇ، جەم بولمايدۇ.

www.ewlat.org
www.uyghurkitap.com
ئەۋلاد گۈرۈپپىسى
ئۇيغۇرچە ئىلمىي ماقالە، قەدىمىي ئەسەر ۋە قوليازمىلار ئامبىرى
ئۇيغۇر كىتاب توری

مار ئەگەر نەش ئۇرسە تەن نۇقسان كېتەر،
ياری بەد نەش ئۇرسە ئول گۇمراھ كېتەر.

ماری بەد نەش ئۇرسە سەھل زەھمەت سالغا،
ياری بەد نەش ئۇرسە يوق جەننەت سالغا.

ماری بەد نەش ئۇرسە تەن نۇقسان بولۇر،
ياری بەد نەش ئۇرسە دىن نۇقسان بولۇر.

ئەي پىسەر، بول سۇھبەتى بەددىن يىراق،
ۋەرنە ئۇل قىلغاي سېنى ھەقدىن يىراق.

ھەر نېمە ئۆز جىنسى بىرلە سۇھبەتى،
يوق تۇرۇر ئىت بىرلە قوينى ئۇلفەتى.

ئالغىلاغىل بۇ پەندنى، ئەي چارەساز،
بولماغاي ھەمجا كەبۇتەر بىرلە قاز.

قىلمە سۇھبەت مۇردە دىل بىرلە قەرار،
ھېچ ئاندە لەززەتى تابماس بەرار.

ئەي جەۋان، قىل زىندە بىرلە سۇھبەتى،
قىلغىل ئاندىن ئىشرەتى، ئال لەززەتى.

سۇھبەتى قىل زىندەئى با كامىلە،
زىندەدىن قىلغىل ئۆزۈڭنى ھامىلە.

ئىشرەت ئولدۇر، يەئنى سۇھبەت لەززەتى،
ھەمل ھەقنى نۇرى فەزلۇ رەھمەتى.

ئىستەگىل سۇھبەتكە بىر مەردانەنى،
نەكى ھېزۇ يە زەنى ئەننانەنى.

ئەي پىسەر، سەن مەردۇ يا نامەردسەن،
مەقسەدىم ئېرمەس مېنى سەندىن بۇ تەن.

بىر سۇئال ئەيلەيكى، بولغىل ھۇشيار،
خاتۇن ئال يا ئەرنى قىلغىل ئىختىيار.

مەردلىخ بۇ رىشۇ سۇۋرەتدىن ئەمەس،
يا لىباسۇ فەرجۇ ئالەتدىن كەمەس.

شەيخى شەيتان زالىمى مەككارەدۇر،
ئاقىبەت ئۇل شەيخلەر يۈز قارەدۇر.

ھەرفى دەرۋىشلەرنى چەندان ياد ئېتەر،
مەكرۇ دامۇ ھىيلەلەر بۇنياد ئېتەر.

ئول سۇخەن بابىدا مىسلى بايەزىد،
ئاغزىدە ئاياتۇ لېكىن دىل يەزىد.

يۇقتۇرۇر بۇ سۆزدە ھېچ شەكۇ خىلاف،
مىسلى ئۇ بىر تىغى چۇبىن دەر غىلاف.

ۋەقتى جەڭ ھەر تىغلار پەيدا بولۇر،
تىغى چۇب شەرمەندەۋۇ رەسۋا بولۇر.

بولسە ھەركىمنىكى تىغى چۇبدىن،
ئۇ قۇتۇلماس زىندە ئۇشبۇ ھەربدىن.

«ئەنستۇ①»نى فەھم قىل، خاموش بول،
تەشنە لەب بول، ئانچە دەريا نوش بول.

ئىستەگىل ئۇل شەيخى ھەقنى تېز - تېز،
نېچە بولسەڭ تەشنە ئاندىن رىز - رىز.

ئول سېنى شەب - روز ھەمراھىڭ ئېرۇر،
بولسە ئول ياری خۇدا يارىڭ ئېرۇر.

رەھبەر ئولدۇر بولسە ئەركەك يا تىشى،
يولنىيۇ مەنزىلنىيۇ كۆرگەن كىشى.

راھبەر ئۇل راھبەردۇر، راھبەر،
رەھزەنۇ خەۋفۇ خەتەردىن باخەتەر.

بولسە شەيخى خاس ھەم پىرنىڭ قۇلى،
ئەيبگە كوتاھ ئەمەس سىرنىڭ قۇلى.

بۇ يەدۇللاھ قولىدۇر، قەۋلى خۇدا:
ئۆز قولۇم دەب ئۆز قولىن قىلمىش ئەتا.

① (قۇرئان ئوقۇلغاندا) قۇلاق سېلىپ جىم ئولتۇرۇڭلار.

www.ewlat.org
www.uyghurkitap.com
ئەۋلاد گۈرۈپپىسى
ئۇيغۇرچە ئىلمىي ماقالە، قەدىمىي ئەسەر ۋە قولىيازمىلار ئامبىرى
ئۇيغۇر كىتاب توري

ئۇل كىشىكىم غەيبدىن خۇشتەر ئىرۇر،
كىمكى هازىر غەيبدىن بىهتەر ئىرۇر.

پۇختەسەن بولغىل تاغەييۇردىن يىراق،
بولماغىل بۇ سۇهبەتى نۇردىن يىراق.

كەچسە هەركىم جانىدىن جانان بولۇر،
ئىككى ئالەم خەلقىغە سۇلتان بولۇر.

هەرنە بۇ رويىٰ زەمىنده ئەۋلىيا،
بارچەسى ئايىنەئى زىكرى خۇدا.

سەيقەلى قىل بىرنىچە كۇن سىينەنى،
جەهد بىرله ساف قىل ئايىنەنى.

بولسە گەر ئايىنەده زەڭگۇ غۇبار،
ئانده كۆرمەس هېچكىم دىيدارى يار.

دەردۇ غەمدىن ئۆزگەنى يار ئەيلەمە،
دەرددىن هەركىمگە ئىزهار ئەيلەمە.

ئاهدىن هەم تىيره بولغاي ئايىنه،
ئاه دەب دەم ئۇرمە كۆپ هەر ئايىنه.

هاسىلى بۇ يول هەمه غەم بىرله دەرد،
قىلماساڭ بىر ئاهى گەرمۇ ئاهى سەرد.

مەرد ئۇلدۇر دەرد ئاڭا هاسىل بولۇر،
تەڭرىنى دىيدارىغه ۋاسىل بولۇر.

ئۇشبۇ يول بىدەرد كىم، بادەرد كىم،
تەڭرى بىلگەي مەرد كىم، نامەرد كىم.

ئۇشبۇ مىهنەت زاهىرى ئاغۇ زەهەر،
باتىنى قەندۇ ئەسلىدۇر هەم شەكەر.

مۇنىسى بۇ دەهر ئارا كۆر ئاخىرەت،
نامى هەقدۇر، نامى هەقدۇر، نامى هەق.

«ما سەقاهۇم رەببۇهۇم»[1] كەلگەي خىتاب
تەشنەگە، ۋەللاهۇ ئەئلەم بىسسەۋاب.

كىم ئانى ئىستەر ئول هەم ئىستەر ئانى،
ئىستەسەڭ ئانى ئول هەم ئىستەر سېنى.

تەشنە بولسە ئول كىشى جويايى ئاب،
تەشنەگە بۇ ئاب هەم دەر ئىزتىراب.

ئول تەلەب چۇن رىسمەن بوينۇڭدە بار،
خاهى ئولتۇر، خاهى ياتۇ خاهى بار.

رىسمەننى بىر ئۇچى ئانىڭدەدۇر،
بىر ئۇچى مەهكەم سېنى بوينۇڭدەدۇر.

بولسە گەردەنده ئۇمىدنى رىشتەسى،
ياق، يوق بولسە جەهان ئەندىشەسى.

تۇشسە هەرچەند فانى سەۋدا باشىغه،
ئاقىبەت تارتەر ئانى ئۆز قاشىغه.

بولسە هەركىم نېچه يول قىلغان غەلەت،
هەر نېچه جىنسىنى ئىستەر ئاقىبەت.

گەر مەلالۇ گەر شىتابەنده ئىرۇر،
ئاقىبەت جويەنده يا بەنده ئىرۇر.

خاه دۇنيا بولسۇنۇ خاه قەسدى دىن،
ئاقىبەت هەركىم تاپار ئۆز مەقسەدىن.

كىم خۇدادىن ئۆزگەلەرنى ياد ئېتەر،
ئول خۇدا بۇ نەرسەدىن بەرباد ئېتەر.

بارچەلەردىن تەڭرى قۇدرەتلىغ ئىرۇر،
نازى ئىستىغناۋۇ غەيرەتلىغ ئىرۇر.

ئايدىلار پەيغەمبەرى ئاخىر زەمان،
«ئەل هەرسۇنه مەرهۇمۇن»[2] بىدان.

① پەرۋەردىگارى ئۇلارنى پاكىزە شاراب بىلەن سۇغىرىدۇ؛ «قۇرئان كەرىم»، سۈرە ئىنسان 21- ئايەت.
② بەك ئامراق (ھېرىسمەن) بولۇپ كەتكۈچىلەر مەھرۇم بولغۇچىلاردۇر.

www.ewlat.org
www.uyghurkitap.com
ئەۋلاد گۈرۈپپىسى
ئۇيغۇرچە ئىلمىي ماقالە، قەدىمىي ئەسەر ۋە قولىيازمىلار ئامبىرى
ئۇيغۇر كىتاب توری

قىلسە كىم غەير ئەز خۇدافە ھىرسلىخ،
ئول ئىرۇر رۇباھۇ گورگۇ خەرسلىخ.

بولسە ھەركىم ھىرسى بىر نەرسەگە بار،
ھەق ئانى ئول نەرسەدىن مەھرۇم قويار.

ئايدىلار ياد ئەت مۇھەببەتدىن ئانى،
ساقلاغاي دۇنياۋۇ مەھنەتدىن سېنى

شەيخى زەمان ۋە شەيتاننى بەيان قىلىنۇر

شەيخى رەھمان خەلقنى ئاگاھ قىلۇر،
شەيخى شەيتان خەلقنى گۇمراھ قىلۇر.

فىئلۇر زىكرۇ فىكرىدۇر مەكرۇ دەغا.

شەيخى جانىپەرۋەر ھەمە شەيخى خۇدا،
ھەركىشىنى دەردىغە قىلغاي دەۋا.

بولسە نۇر ئول شەيخ ئىرۇر ساھىبقىران،
نەفئ ئالغاي ئاندىن ھەر پىرۇ جەۋان.

شەيخ بولغاي مىسلى ئەبرىبىرلەر بەر،
نەفئلەر ئالغاي ئانىڭدىن خوشكۇ تەر.

شەيخ ھەۋزۇ چەشمە يا دەريا، بۇلۇت،
نەفئى بار ھەيۋان، نەباتات تا بە ھۇت.

بولماسە گەر شەيخدە فەيزۇ فۇتۇھ،
يوق ئانى جىسمىدە غەير ئەز نەفسۇر رۇھ.

بولسە ھەرچەند ئادەمى ياشۇ قارى،
باردۇر ھەر بىرىنىڭ ئىككى رەھبەرى.

بىرسى يول باشلار ئاڭا بارۇ سەمەر،
بىرسى يول باشلار ئاڭا نارۇ سەقەر.

شەيخى رەھمان نىئمەتى ئەللاھ ئىرۇر،
شەيخى شەيتان لەئنەتى ئەللاھ ئىرۇر،

ئول كىشىلەرئىرسە نۇھ ئەفلاكدە،
يۇرمەكى دۇشۋار ئەمەسدۇر خاكدە.

بولسە مۇنداغ شەيخ ئول مەئسۇمدۇر،
ھەر نە ھالى سىرىدىن مەئلۇمدۇر.

ئۇشبۇ شەيخ ھەقنى ئەتاسىدۇر ھەمە،
يوق قىلۇر ئەلنى خەتاسىنى ھەمە.

شەيخى تەنپەرۋەر ھەمە شەيخى ھەۋا،

www.ewlat.org
www.uyghurkitap.com
ئۇيغۇرچە ئىلمىي ماقالە، قەدىمىي ئەسەر ۋە قوليازمىلار ئامبىرى
ئەۋلاد گۈرۈپپىسى
ئۇيغۇر كىتاب توری

بىر ئاتى ئانى ۋەلىيۇد – دەۋلەتەين،
بىر ئاتى ئانى ئىمامۇل – قىبلەتەين.

شەيخدىن ھەركىمكى خۇيى ھەق ئالۇر،
نۇر بولۇپ ھەم تا شەبى مۇتلەق بولۇر.

جان فىدا قىل، ئال بۇ شەيخدىن مەئنىلەر،
داغى ھەسرەت بىرلەدۇر بىمەئنىلەر.

جەھد قىل تا مەستىئى نۇرانىي بول،
ئاچىلۇر تەقلىددىن تەھقىق يول.

ئۇلكى تەقلىددىن مۇھەققىقلەر جۇدا،
بارچەسى سۇرەت ئېرۇر، مەئنى خۇدا.

كارى مەردان خەلقۇ جۇدۇ رەھمىلىق،
كارى دۇنان ھىيلەۋۇ بىشەرمىلىق.

مۇزدى تائەت نىئمەتى دارۇسسەلام،
مۇزدى مىھنەت تەلئەتى ھۇسنى دەۋام.

تالىبى دىيدارسەن ئىككى جەھان،
قىلماغىل ئەندىشەئى ھۇرۇ جىنان.

قىلماغىل سەن ئىككى دۇنيادىن تەمەئ،
بۇ ئۇچى بىر - بىردۇ لا يەجتەمەئ[1].

يا ئىلاھىي، «ئەنتە ئەللامۇل غۇيۇب»[2]،
مەن ھەمە ئەھلى جەھان كانى ئۇيۇب.

جۇملە ئەيبنى پۇشىدە قىل مەغفىرەت،
ھەم بۇ ئالەم ئىچرەۋۇ ھەم ئاخىرەت.

ئەي خەراباتىي، ساڭا بۇ پەستلىق،
ئاندىن ئولدى سەندە ئېردى ھەستلىق.

ھېكايەت

پادىشاھنى بار ئىدى بىر خادىمى،
قىلماب ئېردى ھېچ ۋەقت مەھرۇم ئانى.

سۇبھۇ شام خىزمەتدە ئېردى روزۇ شەب،
ئۆزگەلەردىن با تەۋازىئ، با ئەدەب.

قىلدى ھەر خىزمەتنى ھەم بادىل بەجان،
ھېچ خىزمەت قالمەدى ئۇل قىلماغان.

خىزمەتى بىسيار قىلدى بىمھساب،
بارچە قىلغان خىزمەتى خەيرۇ سەۋاب.

بىر كۈنى شاھ ئايدى: ئەي خادىم بەيا،
بول مېنى ئالدىمدە كۆپ مەھرەم سەرا.

ئاخىرۇل ـ ئەمر ئاڭا خىلئەتلەر بېرىپ،
قىلدى ئانى سىررىغە شاھ ئەنقەرىب.

قىلدى بۇ ئىنئامى شاھ خادىمنى مەست،
شاھنى مەنزۇرىدە يا نىستۇ ھەست.

دۇشمەنى شاھ بىرلە بولدى ئاشتى،
يوق ئىدى لېكىن ئەنى بەرداشتى.

فاش قىلدى شاھ سىرىن ئەغيارغە،
بۇيرۇدى شاھ ئانى ئاس دەپ دارغە.

ئەيلەدى تاراج ھەم غارەت ئانى،
ئۆرتە دەپ، بەلكى ھەمىن سائەت ئانى.

بولماسە مەقسۇدى بۇدۇر، ئەي ئوغۇل،
زىنھارۇ زىنھار لەب بەستە بول.

---

① جەم بولمايدۇ، بىرلەشمەيدۇ.
② سەن غايىبنى چەكسىز بىلگۈچىسەن.

www.ewlat.org
www.uyghurkitap.com
ئۇيغۇرچە ئىلمىي ماقالە، قەدىمىي ئەسەر ۋە قولىيازمىلار ئامبىرى
ئەۋلاد گۇرۇپپىسى
ئۇيغۇر كىتاب توری

بۇ مەسەلدىن بول سەن ھەم ئامۇختە،
فاش قىلمە سىرنى، بول لەب دۇختە.

ئەي پىسەر، ئول سىردىن دائىم ئاگاھ سەن،
فەھمۇ ھۇشۇ زىيرەكىي تەرك ئەيلە سەن.

ئۇشبۇلاردۇر سەيدى ئەسرارى خۇدا،
ئەقلۇ دانىش، زىيرەكىي فەرئى ھەۋا.

بولسە كىمدە فەرئى بۇ نەفسۇھەۋا،
فەرئى ئەسلىسىدۇر ئەسرارى خۇدا.

ئىستەگىلۇ ئىستەگىلۇ ئىستەگىل،
سىررى ھەق نوش ئەيلەگەننى ئىستەگىل.

تاپ ئانى، تۇت دامەنىن، يۇرگىل بۇ يول،
ھەمچۇ مۇسا خىزرىنىڭ ئەمرىدە بول.

ھەركىشى مەقسۇدىنى سىردىن تاپار،
ھەرنە رەۋشەنلىكغە زۇلمەتدىن چىقار.

تاپسىاڭ ئانداغ پىرنى تەسلىم قىل،
روزۇ شەب دىل ـ جان بىلە تەئزىم قىل.

تالىبى دۇنياغە بۇ مەئۇا ھەرام،
تالىبى مەئۇاغە بۇ دۇنيا ھەرام.

ئىستەسە ھەركىمكى دىيدارى خۇدا،
بەس ھەرام دۇنياۋۇ ھەم مەئۇا ئاڭا.

قىلسە مۇنداغ فىكر، ئەي خەرگۇشى خاب،
بولماغاي بەرجەمئ خاكۇ ئوتۇ ئاب.

ئۇل كىشىكىم، تالىبى دىيداردۇر،
دۇنياۋۇ جەننەت ئاڭا مۇردارىدۇر.

بول بۇ ئالەم سەن گۇرۇسنە، خوشك لەب،
قىلماغىل دۇنياۋۇ ئوقبانى تەلەب.

دەردۇ مىھنەت ھاسىلى كەۋنۇ مەكان،
سەبرۇ بەرداش ئەيلە، بول ساھىبقىران.

كانى مەگدەندۇركى، ئۇل گەنجى خۇدا،
بۇ كەلىدى گەنج ئەمىس ئاندىن جۇدا.

بولسە دەردى بەندەگى ئەللاھغە بەس،
ئول كىشىنى تەڭرى رەسۋا ئەيلەمەس.

خوشك بولغاي قەھرىدىن دەرياۋۇ جۇ،
مۇشك بولغاي مىھرىدىن سەرگىنۇ گۇ.

قوللارى بۇ فىرقەنى مىفتاھى گەنج،
خاكى پايىدۇر ھەمە دارۇيى رەنج.

ھىچ گەنج بىمارۇ گۇل بىخار يوق،
ھىچكىم بىغەم شۇبۇ بازار يوق.

گەنجى گەۋھەر كىم قويارلار خانەدە،
گەنجلەر پۇشىدە بۇ ۋەيرانەدە.

ئەي پىسەر، جىسمىڭنى سەن ئۇريانە قىل،
بۇ فەنا كۆيلەكىنى ۋەيرانە قىل.

كىمكى مۇتلەق ئۆز - ئۆزىن ۋەيران قىلۇر،
گەنجىنى ۋەيرانەدە پىنھان قىلۇر.

تاشلا كۆڭۈلدىن بۇتى بىگانەنى،
ئىستەگىل ۋەيرانەدىن پەرۋانەنى.

باردۇر كۆڭلۈڭدە چەندان بۇتلارىڭ،
بار ئاڭا شەب - روز تولا خىزمەتلەرىڭ.

ئەي دىلا، بۇ سۆزنى ياخشى ئاڭلاغىل،
بۇتنى سىندۇرغان كىشى بولغاي خەلىل.

ئىستەسەڭ بولماقنى دائىم يارى ھەق،
شەيخى ھەق ئالدىدە قىلغىل كارى ھەق.

ئەي دەرىغا، تابمادىم مەن شەيخى ھەق،
ئالغاي ئىبرىدىم كاشكى ئاندىن سەبەق.

ئىستەدىم مەن ئانچە ئالەمنى يۇرۇپ،
قىلمادىم ئىزھار ئەيبىمنى كۆرۇپ.

www.ewlat.org
www.uyghurkitap.com
ئۇيغۇرچە ئىلمىي ماقالە، قەدىمىي ئەسەر ۋە قولىيازمىلار ئامبىرى
ئەۋلاد گۈرۈپپىسى
ئۇيغۇر كىتاب توری

ئەيب ئولدۇر كىبرۇ پىندارۇ غۇرۇر،
كۆردى ھەر جا شەيخى ھەق قىلدى نۇفۇر.

شەيخى ھەقدىن سورسام ئايتۇر، ئەي جۇھال،
ھىممەتىڭ پەستدۇركى تاپماسسەن كەمال.

ھەر كىشىكىم، سىررىغە تەسلىم قىلۇر،
سىرری تەسلىمدىن كېيىن تەئلىم قىلۇر.

شەرتى تەسلىمدۇركى، نە كارى دەراز،
كىمكى تەسلىم قىلسە بولغاي سەرفەراز.

بولما پىر ئالدىدە نازۇك شىشە دىل،
ھەم يەنە سۇست، بىمەزە، چۈن ئابۇ گىل.

ئايىنە چىرىك، چۈن ئولسە بار سەيقەلگەرى،
دىل ئەگەر زەڭ ئولسە پىر سەيقەلگەرى.

ئەي بەرادەر، سەبر قىل بۇ دەردى نىش،
دەفئ بولغەي زەخمى نەفسۇ كىبرى كىش.

كارى شەيتاندۇركى، قىلماق ئىزتىراب،
لۇتفى رەھماندۇكى، سەبرۇ ئىجتىناب.

ئىجتىنابى سەبر تەئلىمدۇر ساڭا،
ھەر زەمان ئاللاھ مەئلۇمدۇر ساڭا.

بولسە لەشكەر ئاندە بىر سەرۋەر بولۇر،
قەۋمى بىسەرۋەر تەنى بىسەر بولۇر.

پىر جانغە ئايىنەدۇر دەم بەدەم،
سەن رۇخى ئايىنەغە ھېچ ئۇرمە دەم.

ئولكى ھەقدىن تاپتىلار بەس ۋەھيى خاب،
قىلغان ھەر ئەمرى ئانىڭ ئەينى سەۋاب.

يەتمەگەي فەھمىڭ ئاڭا ھەم ئەقلى مەن،
قىلماغىل ئەمرىغە ھەرگىز شەككۇ زەن.

تىغلنى ئولتۇرسە خىزرى نامۇەر،
سىرريدىن ئاگاھ ئەمەسدۇر ئاملەر.

تۇت ئانىكى دامەنىن چالاكۇ چۇست،
بولماغىل ئەلبەتتە سەن زەئفناكۇ سۇست.

كورى مادەرزادنى بىينا قىلۇر،
سىغلنى بىر دەمدە سەفالى قىلۇر.

سەربەسەر كۆرسەڭ ئەجايىب كارلار،
قىلمە ھەر كارىغە سەن ئىنكارلار.

كىمەنى سىندۇردى دەپ بولمە مەلۇل،
سىرريدىن ۋاقىفدۇر ئۇل نىكۇ خۇسۇل.

ئۇچراسە ئالەمدە ئالمي ھىممەتى،
بەرسە زەھرىنى دېگىل جان شەربەتى.

ئالسە بىر نانىڭنى ئول مىڭ نان بېرۇر،
ئالسە بىر جانىڭنى ئول مىڭ جان بېرۇر.

ئول ساڭاۋۇ بارچەگە رەھبەر ئېرۇر،
قىلسە ھەركىم ئىمتىھان ئول خەير ئېرۇر.

پىرنى ھەركىمكى قىلسە ئىمتەھان،
باتىنى كور بولغۇسىدۇر بىگۇمان.

سەن نە بىلگەيسەنكى، خەيرۇ شەررنى،
ئىمتەھەن ئۆزىنى، ئاندىن ئۆزگەنى.

ئىمتەھەن قىل ئۆزنى، بول رەۋشەن زەمىر،
ئۆزگەنى قوي، ئۆزنى بىلگىل، يولغە كىر.

قىلدى ئىبراھىمدىن نەمرۇد ئىمتەھان،
ئول سەبەبدىن بولدى دەۋزەخ جاۋىدان.

سەنكى، سەرگىنسەنمۇ يا غەيرىمۇسەن،
ياكى مۇئمىنسەنۇ يا كافىرمۇ سەن.

ئەي پىسەر، بۇ سۆزغە كۆپ تەسدىق قىل،
بارىغە ئۆزۈڭنى سەن تەھقىق قىل.

يا شۇتۇرسەن ياكى مۇرغى دانەچىن،
ياكى رۇم فەرزەندى فەرزەندى چىن.

www.ewlat.org
www.uyghurkitap.com
ئۇيغۇرچە ئىلمىي ماقالە، قەدىمىي ئەسەر ۋە قوليازمىلار ئامبىرى
ئەۋلاد گۈرۈپپىسى
ئۇيغۇر كىتاب توری

يا شەكەر سەن يا زەھەرسەن، ئەي جەۋان،
سەن ئۆزۈڭنى ياخشى قىلغىل ئىمتىھان.

قىلماغىل ھېچكىمنى ھەرگىز ئىمتىھان،
تاكى بولغايسەن بۇ ئالەم زەئىف دان.

ھېكايەت

بار ئىدى بىر كورى مادەرزادى خەب،
تالىبى خىزر ئېردى دائىم روزۇ شەب.

بولدى فارىغ كور بۇ خەننادىن،
تاپتى كور مەقسۇدىنى ئىخلاسدىن.

قايداسان، ئەي خىزر پەيغەمبەر، بەيا،
خاكى پايىڭ ئەيلەسەم مەن تۇتىيا.

ھەر ئەمەل ئىخلاسسىز بىئىئتىبار،
بەرچەدىن بۇ يولدە ئىخلاس ئىئتىبار.

گەر مۇيەسسەر بولسە پاك ئول دامەنىڭ،
بولسە بۇ كور كۆزلەرىم رەۋشەن مېنىڭ.

ئەي بەرادەر، تەرك قىل شەيتانىيەت،
ۋەرنە سەن شەيتان بولۇرسەن ئاقىبەت.

زىكرى بۇ كور ئېردى تۇن ـ كۇن دائىما،
كەلدى بىر كۇن ئالدىغە شەيتان دەغا.

پىر ئەگەر زەھر ئىچسە ئول شەھدى بولۇر،
سەن ئەگەر شەھد ئىچسەڭ ئول زەھرى بولۇر.

ئايدى، ئەي كور، ئايت مەقسۇدىڭنى سەن،
سەن تەلەب قىلغان ھەمىشە خىزر مەن.

كامىلى گەر خاك ئالسە زەر بولۇر،
ناقىسى زەر ئالسە خاكىستەر بولۇر.

ئايدى كور، ئەي خىزر، دامەن بەر قولۇم،
كۆزلەرىم سۇرتۇپ كۆرەي مەن بىر يولۇم.

كامىلى كۇفر ئالسە ئۇل مىللەت بولۇر،
ئالسە مىللەت ناقىسى ئىللەت بولۇر.

تالىب ئېردىم نېچە يىلدىن روزۇ شەب،
بۇ زەمان كەلتۇردى سېنى فەزلى رەب.

ئۇل كىشىكىم، بولسە بۇ يول پاكباز،
قىلغان ھەر فىئلى ئانى ئەينى نەماز.

بەردى كور ئىلكىگە شەيتان دامەنىن،
سۇر كوزىگە بول بۇ غەملەردىن ئەمىن.

كىمكى قىلسە خەلقغە ھەق رەھنەما،
دەستى ئۇل ھەركارغە دەستى خۇدا.

ئالدى دامەن، سۇردى كور كۆزگە ئانى،
بولدى بۇ كور كۆزلەرى چولپان كەبى.

قىلما ئەيب سەن بەندەئى ئەللاھنى،
كىرگۈزۈر ھەق يولغە ھەر گۇمراھنى.

ئايدى ئىبلىس، ئەي دەرىخ ئىبلىسمەن،
ساھىرۇ مەككارۇ پۇر تەلبىسمەن.

ئۇرسە كۆل دەريا غە گەر يادى بىلە،
يوق بولۇر ھەۋز بىخى بۇنيادى بىلە.

ئۇلكى، دامەن پاك ئەمەس ئېردى سېنى،
مەنكى، سۇرغان دامەن ئېردى خىزرنى.

سەن بىھىشتدە خارۇ خەسنى ئىستەمە،
ئاي يۇزىدىن نۇقسۇ ئەيبنى ئىستەمە.

كەتتى ئىبلىس دەردى داغى جان بىلە،
قالدى كور بىنا بولۇب خەندان ئىلە.

* *

ئاڭلاغىل بۇ پەندنى، ئەي ئاقساقال،

www.ewlat.org
www.uyghurkitap.com
ئەۋلاد گۇرۇپپىسى
ئۇيغۇرچە ئىلمىي ماقالە، قەدىمىي ئەسەر ۋە قوليازمىلار ئامبىرى
ئۇيغۇر كىتاب توری

بارچەدىن ياخشى بىلىپ، جان ئىچرە ئال.
ئاندە ئۇل رۇھانىيتە فىئىلىك سېنى.

ئۆتتى ئۇمرىڭ قىلمادىڭ بىر خۇلقى خۇش،
دەرد ئىلەھىممەتدە قىلغىل بالۇ پەر،
قەددى دۇتاۋ مو سەفىدۇ رو تۇرۇش.
ئۇشبۇ مىھنەت جايىدىن بالا بۇ پەر.

ئاقساقاللىغ رىش ئاقلىغدىن ئەمەس،
ئەي ئەمەك، تا سىدرەدىن تا بۇ سەمەك،
ئاقساقاللىغ زەئفۇ ساغلىغدىن ئەمەس.
تا مەلەك بولماي بېرەلمەسسەن فەلەك.

ئاقساقال ئۇلدۇركى، بولسە كۆڭلى ئاق،
ئۆتسە يىللار، ئايلار، يازۇ قىشى،
بولسە ئۇل رۇم، چىن يا شامۇ ئىراق.
يوقتۇرۇر نەفسۇ ھەۋا بىرلە ئىشى.

مو سەفىدلىق بىرلە بولماس پىر پىر،
ھەر مەلەك ھەق ئەمرىغە چالاكدۇر،
نۇرى ھەقدىن بولسە ئۇل رەۋشەن زەمىر.
مۇزدى خىزمەت يوق تەمەئىمەدىن پاكدۇر.

ئاڭلاغىل بۇ پەندنى، ئەي ئەھمەق بابا،
ئۇل مەلائىكلەر ئەمەس ئەركەك كىشى،
رىش سەفىدۇ دىل سىياھۇ قەد دۇتا.
يوقتۇرۇر نەفسۇ ھەۋا بىرلە ئىشى.

تاپگەنى يوق ھېچكىم مەرگدىن ئەمان،
ئەي بەرادەر، بىتەمەئ بول كاردىن،
سەرۋىدەك قەددىڭ بۇ كۇن بولمىش كەمان.
كىم تەمەئدىندۇر ئەمەس غەمدىن ئەمىن.

جەھدلەر قىلساڭ بۇ نۇر رەخشان بولۇر،
قىلسە كىم تائەت بەرايى ئىنۇ ئان،
ھەم بۇ يول مۇشكىللەرى ئاسان بولۇر.
بولماغاي ئۇل داغى ھەسرەتدىن ئەمان.

ئەي بابا، سەن سەئىيۇ كوشىش قىلمادىڭ،
كارى ھەقنى قىل بەرايى ھەق ئۇچۇن،
مىسلى ئۆچگەن ئوتنى سەن ياندۇرمادىڭ.
نە بەرايى ئەيشى بىرەۋنەق ئۇچۇن.

كار ئۇچۇن كەلتۇردى ئادەم خەيلىنى،
قىلمادىڭ يا زۇھدۇ يا تەقۋا بۇ كۇن،
سالدى كۆڭلىغە ئانىڭكى مەيلىنى.
بولدى جىسمىڭ سۇست بىتەقۋا بۇ كۇن.

ياكى مەيلىڭ باردۇر سوزى مۇبىن،
روزۇ شەب ئەيلەپ ھەمە فىسقۇ فۇجۇر،
گىرىيەلەر قىل، بولماغىل ھېچ دەم ئەمىن.
يانمادى كۆڭلۇمدە ھەرگىز شەمئى نۇر.

كۆر ئەگەر مەيلىنى بار سۇيى سەما،
ئۆتتى ئۇمرىڭ يوق سېنى تائەتلەرىڭ،
پىرى دەۋلەتۋاز قىلغىل ھەمچۇ جا.
نە خۇدا ئەمرىغە بار تائەتلەرىڭ.

قەسد قىل ئەسلىگە بۇ سۇدۇ زىيان،
خۇردۇ خابۇ ئىشرەتۇ بازى بىلەن،
نەفئ يوق، جانىگە، ئەي نادان، بىدان.
تەبلۇ نايۇ چەگۇ داف سازى بىلەن.

بولسە سەندە فەھمۇ ئەقلۇ يا تەمىز،
ئۇمرنى ئۆتكەردىڭ ئەيلەپ شادلار،
بازدەك پەرۋاز قىل ئەسلىگە تېز.
قىلمادىڭ ئاخىرغى كۇننى يادلار.

گەر سەما بارماقغە بار ئەسلىڭ سېنى،
مەستلىغنى خەمرى ئىسياندىن ئىچىپ،

www.ewlat.org
www.uyghurkitap.com
ئەۋلاد گۈرۈپپىسى
ئۇيغۇرچە ئىلمىي ماقالە، قەدىمىي ئەسەر ۋە قوليازمىلار ئامبىرى
ئۇيغۇر كىتاب توری

ئۆتتى ئۆمرىڭ ئەمرى رەھماندىن قاچىپ،
ئەمدى كوتاھ بولدىڭۇ قەددىڭ زەبۇن،
قىلمادىڭ ھېچ خەيرۇ ئىھسانلەر بۇ كۈن.

قىلمادىڭ ئۆلمەكدىن ھەرگىز ئەندىشە،
ياخشىدۇر ئىدراكدە سەندىن پەشە.

تۇنۇ كۈن مەرگى لەھەدنى ياد قىل،
شەرم قىل ئەمدى، ئەھەدنى ياد قىل.

ئەي بەرادەر، ھەرگىز ئۆلمەسمەن دېمە،
يالغۇز ئۆل گور ئىچرە كىرمەسمەن دېمە.

بولسە ئاخىر گۈلشەنى ئۆمرىڭ خەزان،
بۇلبۇلى جانىڭ بولۇر بىخانۇمان.

مالۇ مۇلكۇ جۇفتۇ فەرزەندىڭ ھەمە،
دەردۇ داغۇ فىتنە دىلبەندىڭ ھەمە.

ئۇشبۇلاركىم، زىينەتى دۇنيا ئىرۇر،
بەرچەسىدە پەردەئى مەئۋا ئىرۇر.

ئاڭلاغىل بۇ پەندنى، ئەي يارى خۇش،
باقىياتەس - سالىھات كىرداری خۇش.

جۇفتۇ فەرزەند مۇندە ئىشرەتلەر بىلە،
سەن ياتۇرسەن گورده ھەسرەتلەر بىلە.

بىۋەفادۇر جەمئى دىلبەندىڭ بارى،
بارماغاي ھەمراھ سېنى بىرلە بارى.

جان بېرۇرسەن ئۇل زەمان ئىتدەڭ ئولۇپ،
بارچە بارىڭ بۇ جەھان قالغاي تۇرۇپ.

گور ئەزابىغە سەن ئەندە مۇبتەلا،
قىلغاي ئۇل ۋارىسلەر مۇندە ماجەرا.

ئاڭلا سەن بۇ مەئنىئى ھۇببۇل - ۋەتەن،
ئەسلى بىر ئۇل گور بىرلەن ئۇشبۇ تەن.

ئارىيىەتدۇر بۇل ۋەتەن، ئەسل ئۇل ۋەتەن،

روزۇ شەب گورنى يارافسن ئەيله سەن.

تاكى ئارىيىەت ئۆيۈڭ ئابادۇر،
خانەئى ئەسلىڭ سېنى بەرابەدۇر.

ئۇشبۇ ئۆينى تېزراق ئاباد قىل،
جەھد ئەيلەپ ئەسل ئۆيىن بۇنىياد قىل.

ئەي بەرادەر، سورمەگىل ئىككى نېمە،
بىر كۆڭۈلغە سىغماغاي ئىككى نېمە.

سەئىي قىل بۇ يولنى تەۋھىدنى بىل،
بولمەگىل ئەلبەتتە سەن ھەرگىز دۇ دىل.

ئەي پىسەر، بۇ سۆزنى ياخشى ئاڭلاغىل،
قىلمادى ھەق بىر شىكەمدە ئىككى دىل.

ئەيلەغەچ بىر دىلنى پارە - پارە سەن،
بۇ سەبەبدىن گۇمرەھۇ ئەۋۋارەسەن.

قىلماغاچ شەب - روز سەن پەرۋا ئەڭا،
تەڭرى ھەم قىلمايدۇرۇر پەرۋا سەڭا.

ھەركىشى ھەق ئۆيىنى ۋەيران قىلۇر،
ئۇل كىشىلەرنى خۇدا ھەيران قىلۇر.

دىل ئەگەر بىر بولسە ئول دىلدۇر سەلىم،
ھەر سەلىم دىل ئىچر يوقتۇر خەۋفۇبىم.

دىل ئەگەر بىر بولسە ئول دىل جايى ھەق،
ھەق چىقار ئول دىلگە ئەندەك بولسە شەق.

مەن خۇدادىن ئۆزگەغە دىل بەرگەنىم،
گويىيا ئۇل دىلنى ئىككى بۆلگەنىم.

ئاڭلاغىل بۇ سۆزنى، ئەي ئەھلى ھەۋا،
سىغماغاي بىر دىل ھەۋا بىرلە خۇدا.

زىددى يەك - دىگەر بۇلەرنىڭ ھەر بىرى،
بىرى كىرسە بىرى چىقغاي تاشقارى.

ئەي دىلا، بۇ يولدە يەك دىل ئىتتىبار،

www.ewlat.org
www.uyghurkitap.com
ئۇيغۇرچە ئىلمىي ماقالە، قەدىمىي ئەسەر ۋە قوليازمىلار ئامبىرى
ئەۋلاد گۈرۈپپىسى
ئۇيغۇر كىتاب توری

ئىستەسەك ھەق غەيرىنى دىلدىن چىقار.

تاكى باردۇر ئۆيدە ئۇل نامەھرەمىك،
كىرمەگەي ئۇل ئۆيگە ھەرگىز مەھرەمىك.

قىلسە بىپىر جونبىشى مۇردار ئېرۇر،
مىسلى دۇمۇ كەژدۇمۇ يا مار ئېرۇر.

ئول مۇرىدكىم يۇرسە يول بىئىزنى پىر،
ئاقىبەت ئول بولغۇسىدۇر گورگۇ شىر.

ۋاي ئول مۇرغىكى يوقتۇر بالۇ پەر،
ئۇچگايۇ بالاۋۇ تۇشگەي دەر خەتەر.

بارچە لەززەتۇ ھەۋا تەرۋىرۇ دام،
بول پەناھى پەردەدە ھەر سۇبھۇ شام.

ھەر نېمەكىم، باردۇرۇر باشدىن ئەياغ،
دام بىرلە دانەدۇر باشدىن ئەياغ.

قىسسەئى ئادەم ساڭا گەر يادىدۇر،
نەفس ئىلە شەيتان ئىككەۋ سەييادىدۇر.

ئۇشبۇ ئالەم سەيدگاھىدۇر ئانىڭ،
ھەر تەرەفدە دامى راھىدۇر ئانىڭ.

قويماغىل ھەرگىز قەدەم بىپىر بۇ يول،
ھەر قەدەمدە چاھۇ ھەر مەنزىلدە غۇل.

خارۇ مارۇ شىرلارنى سانى يوق،
پىرسىز يۇرگەن كىشىنى جانى يوق.

تاكى شەيتان بىرلە نەفس جىسمىڭدە بار،
ھەردەم ئول سەييادلار قەسدىڭدە بار.

ياد ئال يادىڭگە پەندىم، ئەي ئەمەك،
يوق پەناھى پىرى كامىلدىن بۆلەك.

نەفس سەييات ئولسە، پىر قەييادىدۇر،
بولسە ئول كەمىد ئول زىيادىدۇر.

بولسە ئول دەججالۇ ھۇ ئىساۋۇ مەھد،
بولسە ئول زەھرىيۇ بۇدۇر مىسلى شەھد.

ئول سېنى ئۆلتۈرسە، بۇلار تىرگۈزۈر،
ئول سېنى كور قىلسە، بۇلەر كۆرگۈزۈر.

بار خۇدايىمنى بۇ قىسمى دوستلارى،
ئول ساڭا ئوخشار قەدۇ ھەم پوستلارى.

سەن ئۆزۈڭدەك ئانى تەنپەرۋەر دېمە،
بارچاسى ئول تەڭرىپەرۋەردۇ ھەمە.

ئەي بەرادەر ئەۋلىياۋۇ ئەنبىيا،
دەرھەقىقەت جۇملە فەرزەندى خۇدا.

شىرى غەيب بىسيار ئەز پىستانى كېش،
ھەق قىلۇر شەب - روز بۇلارنى پەرۋەرىش.

شىركىم، غەيبدىن قۇيۇلسە ھەلقىغە،
ھاجەتى يوقتۇر ئالارنى خەلقغە.

دەم بەدەم ئول شىركىم ئەفزۇن بولۇر،
تامسە كىمنى ھەلقىغە مەمنۇن بولۇر.

تاپسە ھەر كىم شىرى ھەقدىن تەربىيەت،
راھى ھەقنى ئۇل قاچان قىلگەي غەلەت.

شىرى ھەقدۇر ئەينى ئول ئابى ھەيات،
قەترەئى نوش ئەيلەگەن بولماس مەمات.

ئەي دىلا، پىستانى ھەق چۇن ئەينى ئان،
ئەينى ئىلمۇ ئەقلۇ ئىشقۇ ئەينى جان.

يوقتۇرۇر قۇدرەتلەردە زەن - خىلاف،
بۇل ئەجەب پىستان بىر، ئەما تۆرت شىكاف.

يوقتۇر ھەددىم سىررنى فاش ئەتكەلى،
قايدە بار بىر يار بەرداش ئەتكەلى.

ئەي خەراباتي، سۇخەن كوتاھ قىل،
يانە بىر مەنزىلغە ئەزمى راھ قىل.

www.ewlat.org
www.uyghurkitap.com
ئۇيغۇرچە ئىلمىي ماقالە، قەدىمىي ئەسەر ۋە قولىيازمىلار ئامبىرى
ئۇيغۇر كىتاب تورى
ئەۋلاد گۇرۇپپىسى

پىرى كامىللارنىڭ جەھاندىن خالىي ئېرمەسلىكىنى بەيانى

باردۇرۇر ھەر ئەسرنى پەيغەمبەرى،
ئول ئېرۇر گۇمراھلارنى رەھبەرى.

ھەر تۇنى ماھتابۇ ھەر كۇن ئافتاب،
بولماسۇن دەپ بەندەم ئەھۋالى خەراب.

خالى ئېرمەس ئۇشبۇلاردىن بۇ جەھان،
ھېچ ۋەقت شەيخى زەمانۇ ھېچ مەكان.

نېچەكىم نەفس ئىلكىدە بولماس ئەسىر،
جۇستۇجو ئەيلەرمەن دائىم پىر - پىر.

پىرماڭاۋۇ بەرچەلەرغە بۇ سەفەر،
ھەر بەلايى كەلسە بولغاي ئۇل سىپەر.

ئەي بەرادەر، ئىستەسەڭ چىقماق بەلەند،
نەردبان پەيدا قىل، ئاندىن چىق بەلەند.

نەردبان بولغايكى، بۇ خەۋفۇ خەتەر،
تا چىقىپ ئۇل قەسرە قىلغايسەن نەزەر.

نەردبان ئول قەسرىنىڭكى رەھنەما،
ئول چىقارغاي تەھتدىن ئەرشى ئەلا.

كىم يۇرۇر يول پىر ھىماياتى بىلەن،
ئول تاپەر مەنزىل ئىناياتى بىلەن.

ھەركىشىكىم كىرسە يولغە بىدەلىل،
بولغاي ئول سەرگەشتە ھەيرانۇ زەلىل.

تاكى باردۇر بۇ جەھان تەرسالارى،
باردۇر ئۇل ۋەقتنى ئىسالارى.

بۇ جەھان ئۇل پىردىن خالى ئەمەس،
ھىممەتىڭ لېكىن سېنى ئالىي بەس.

بولسە ھەر دىلنىكى بىر دىلبەندى بار،
بولسە ھەر ئۆينىكى بىر خاۋەندى بار.

پەرزدۇر پىر ئىستەمەك مىسكىنۇ شاھ،
ئىككى ئالەم ئىچرە ئول پۇشتۇ پەناھ.

يار بول بۇ يار كۆرگىل يارنى،
سەرۋ قەد مەھتابدەك دىيدارنى.

يار ئول قىلسە بارىڭنى بەرتەرەف،
بارچەدىن يۇزىڭنى قىلسە بىر تەرەف.

ھەر دىيارده يار باردۇر، بۇي قىلۇر،
ئۇل سېنى يەك دىلۇ ھەم يەك روى قىلۇر.

نۇكتەلەر بىر نەچچەكۇن ئايدىم ساڭا،
پىر پىرۇ يار لازىمدۇر ساڭا.

تا تىرىكسەن بولما پىرىڭدىن يىراق،
بولغاسەن ئەلبەتتە غەيرىدىن يىراق.

تاكى باردۇر قەلبى بۇ زاتىڭ سېنى،
پىر جانۇ ئەقلۇ ئىمانىڭ سېنى.

* *

ئايدى بىر كۇن رەسۇلى سەرمەدى،
جۇرمنى تەھقىق سۇئۇز – زەن[1]دېدى.

ئول بىرى ئايدى بۇ يولدە ھەفت روز،
يوقتۇرۇر سۇ باردىكى پايى سوز.

ئول بىرى ئايدى، دۇرغدۇر، ئەي جەۋان،
باردۇر كۆپ چەشمەئى ئابى رەۋان.

جۇرم ئول بولغايكى، ئالغاي ئابى خاس،
تاكى بولغاي ئول بۇ تەرسادىن خەلاس.

---

① بەتگۇمان.

www.ewlat.org
www.uyghurkitap.com
ئەۋلاد گۇرۇپپىسى
ئۇيغۇرچە ئىلمىي ماقالە، قەدىمىي ئەسەر ۋە قولىيازمىلار ئامبىرى
ئۇيغۇر كىتاب توري

نەفسغە خىلاف قىلمانى بەيانىدۇر

ماددەرى بۇتلار ئىرۇر نەفسىڭ ساڭا،
چۈنكى ئول ماربىۇ بۇ بۇت ئەزدەھا.

مۇسھەفۇ تەسبىھ نەفس ئىلكىدە بار،
خەنجەرۇ شەمشىر ھەم ئاستىدا بار.

مۇسھەفى سالۇسگە باۋەر قىلماغىل،
بىر نەفەس ھەمسىررۇ ھەمسەر بولماغىل.

مۇسھەفۇ تەسبىھلەرى ئەز رويى دام،
سەيد قىلغاي ئامىلەرنى سۇبھۇ شام.

روزۇ شەب ئادەمنى ئۇل ئەفسۇن قىلۇر،
خەلقنى دىۋانەۋۇ مەجنۇن قىلۇر.

قىل ھەزەر، ئەي دوست، بارما قاشىغە،
تىغى «لاھەۋلە» بىلە ئۇر باشىغە.

قەتل قىل نەفسىڭنى سەن، بولغىل ئەمىن،
ھەم قۇتۇلغىل خەنجەرۇ شەمشىردىن.

بۇت ئاشاتگەن ئۇشبۇ يولدە سەھلدۇر،
سەھل بىلگەن نەفسنى ئول جەھلدۇر.

قويدى نەفس زەۋقىدىن ئادەم بىر قەدەم،
سەد ھەزاران تاپدى ئۇل دەردۇ ئەلەم.

كىم قەدەم قويسە بەرايى نەفسى زەۋق،
داغى فۇرقەتدىن سالۇر بوينىغە تەۋق.

كىمكى ئۆلتۇرسە ئەگەر بۇ نەفسى گىبر،
دائىما فەرمانىدە خۇرشىدۇ ئەبر.

نەفس مەكرۇ ھىيلەنى ئۇستادىدۇر،
روزۇ شەب كۆڭلۈڭدە ئانى يادىدۇر.

بولسە دائىم ئۇشبۇ ساھىر دەر نىھاد،
ئول نېچۈك بىئەقلدۇر شەب ـ روز شاد.

ئەي بەرادەر، بولغىل ئاندىن باخەبەر،
«ئىننەفىل ۋەسۋاسى سەھرۇن مۇستەمىر»①.

ئال بۇ پەندىمنى قۇلاقغە، ئەي پىسەر،
بارغىل ئول سەھراغە، بار تەرياق ـ زەھەر.

زەھر بەر نەفسىڭگە، سەن تەرياق ئىچمەپ،
تېز ئۆلتۇر نەفسنى باشىن كېسىپ.

مەن تەببى ھازىقەم شاگىردى ھەق،
بەردى ھىكمەت ئىلمىن ئۇستادىم سەبەق.

ئۇل تەببى تەبئ نەبزىدىن كۆرەر،
كۆپ تەببىلەر رەڭگى زەردىدىن كۆرەر.

ئۇل تەببى پوستۇ گوشتۇ ئۇستىخان،
مەن تەببى فەھمۇ ئەقلۇ قەلبۇ جان.

مەن كۆرەرمەن نەبزى دىل بىۋاستە،
دەردلەرىغە دارۇ بەرگۇم تەھ بەتەھ.

دەستى مۇزد ئالمەسمەن ھەر بىماردىن،
دەستى مۇزدىم ئالەمۇل ـ ئەسراردىن.

قايداسەن، بىمارلار كەلگىل ماڭا،
دارۇلار دەردىڭە بەرگەيمەن ساڭا.

ھەر نىچەكىم دەردى زەئىفلىڭ سەندە بار،
ئىستەسەڭ ھەرقانچە دارۇ مەندە بار.

تېز كەلگىل بىگۇمان بىنەڭگۇ نام،
ئالغامەن ئول خەزنەدىن ھەر سۇبھۇ شام.

فەھم قىل بۇ سىررى مەئنى، ئەي ئۇمۇم،
تاكى مەن فەرزەندى مەۋلانايى رۇم.

---

① ھەقىقەت ۋەسۋەسىدە دائىملىق سەھىر بول.

www.ewlat.org
www.uyghurkitap.com
ئەۋلاد گۇرۇپپىسى
ئۇيغۇرچە ئىلمىي ماقالە، قەدىمىي ئەسەر ۋە قولىيازمىلار ئامبىرى
ئۇيغۇر كىتاب توری

يوق ئىدى ئالەمدە تۇركىي «مەسنەۋى»،
ئاڭلاسە ھەر كىمكى دىن بولغاي قەۋىي.

ئەزبەرايى خاتىرى ياران ئۈچۈن،
تۇركىي قىلدىم سىينەگى سوزان ئۈچۈن.

قالماسۇن پۇشىدە دەپ بۇ گەنجنى،
تارتتىم بىر ئىككى كۇن بۇ رەنجنى.

سەربەسەر بۇ مەئنىئى قۇرئان ئېرۇر،
گويىيا بىر شەمشىرى بۇرران ئېرۇر.

ئول سىپەر كۆڭلۈڭدەكى تەسدىق ئېرۇر،
بولماسا تەسدىقى دىل زىندىق ئېرۇر.

بىسىپەر شەمشىرگە بولمە رو بەرو،
ئەۋۋەلا قىلغىل سىپەرنى جۇستىجو①.

دەستى غەيب شەمشىرلەر ئۇرغاي بۇ گۇن،
كەتگەي ئول مۇنكىر جەھەننەم سەرنىگۇن②.

كەلمەسە ھەركىم ئەگەر تەئخىر قىلىپ،
يوق ئاڭا ئۇشبۇ سەئادەتدىن نەسىپ.

ئەي ئوغۇل، تەئخىر ئافەتدۇر ھەمە،
ئاقىبەت ئافەت ھەلاكەتدۇر ھەمە.

ئول كىشىكىم، ئۆلسە بىئىسلامى دىن،
مۇتلەق ئول ئەسلا سەنالماس بەندەدىن.

گەر ھەۋا غالىب پەرىشانلىخ ئېرۇر،
شەھۋەت ئەر غالىب پۇشەيمانلىخ ئېرۇر.

ئەيلەگەچ خۇش قەددىنى شەھۋەت دۇتاھ،
يوقتۇرۇر شەھۋەتچە ھېچ ئافاتى راھ.

ئەي بەرادەر، يۇزنى ئۆر دىۋارغە،
مۇنتەزىر بول يارىنىڭ دىيدارىغە.

بىزەبانۇ بىدىلۇ يەكتا نىشىن،
بارچە كەسرەتدىن بۇ جا تەنھا نىشىن.

جانۇ دىل بىرلە ئېشتىكىل، ئەي ئۇمۇم،
ئاڭلاگىل ئۇشبۇ سۆزۇمنى قىل فەيۇم.

ئول سەفايى دىل بۇ خىلۋەتدەدۇر،
ئول نە بۇ دۇنياۋۇ نە جەننەتدەدۇر.

مار بېھتەر مۇختەلىق ھەمراھدىن،
چاھ بېھتەردۇركى، ئانداغ جاھدىن.

خىلۋەت ئۇل خىلۋەتكى، بۇ ئەغياردىن،
نە ئوشۇل خىلۋەتكى، خىلۋەت ياردىن.

غافىلا، كۆڭلۈڭدە تۇتكىل بۇ رۇمۇز،
پوستىن ھاجەت ئەمەسدۇر دەر تومۇز.

مار ئۇرار نىشىنى جىسمۇ جانىغە،
بۇ ئۇرار ھەم جانۇ ھەم ئىمانىغە.

ئايدى ئىسا ئىسمى ئەئزەم نېگە مەن،
ئوقۇدۇم مۇرداغە تابتى جانۇ تەن.

ھەر نېچە گوربدە بولسە بىنىشان،
قىلدى بۇ گوردىن چىقىب ھالىن بەيان.

ئوقۇدۇم نادانغە، تابتى ئەقلىلەر،
ئۇقۇدۇم گۇڭلارغە، قىلدى نەقلىلەر.

قىلدى ئاجىز ئول كۇنى ئەھمەق مېنى،
قىل خەلاس ئەھمەقدىن، ئەي يا رەب، مېنى.

ئۇچراسە ھەر يەردە ئول ئەھمەق قۇلاق،
قاچتى ئىسا ئاھۇدەك ئەندىن يىراق.

يوق سەفالىك ئىتدە، لېكىن باۋەفا،
بار نە بۇ ئەھمەق ۋەفاۋۇ نە سەفا.

---

① خوتەن ۋىلايەتلىك قەدىمكى ئەسەرلەر ئىشخانىسىدا ساقلىنىۋاتقان 399 ـ نومۇرلۇق قولىيازما مۇشۇ يەرگىچە كۆچۈرۈلگەن بولۇپ، بۇ بېيىتنىڭ ئالدىدىكى بېيىت قولىيازمىدا چۈشۈپ قالغان.

② خوتەن ۋىلايەتلىك قەدىمكى ئەسەرلەر ئىشخانىسىدا ساقلىنىۋاتقان 408 ـ نومۇرلۇق قولىيازما مۇشۇ يەرگىچە كۆچۈرۈلگەن بولۇپ، بۇ قولىيازمىدا مەزكۇر بېيىتنىڭ ئالدىدىكى «ئۇل سىپەر كۆڭلۈڭدەكى تەسدىق ئېرۇر» دېگەن مىسرادىكى «سىپەر» چۈشۈپ قالغان.

www.ewlat.org
www.uyghurkitap.com
ئەۋلاد گۈرۈپپىسى
ئۇيغۇرچە ئىلمىي ماقالە، قەدىمىي ئەسەر ۋە قوليازمىلار ئامبىرى
ئۇيغۇر كىتاب توری

روزۇ شەب ئۇل جەق - جەقۇ دەق - دەق قىلۇر،
ئۆز - ئۆزىنى كافىرى مۇتلەق قىلۇر.

ئەي بەرادەر، سەندە باردۇر گەر تەمىز،
كۆرسەڭ ئۇل ئەھمەقنى تېز ئاندىن گۈرىز.

يوق ئەجەب گەر مۇردە ئۇرسە زىندەنى،
بول ئەجەب ئۆلتۈرسە مۇردە زىندەنى.

ئەي بەرادەر، بولمەي ئەمەقدىن يىراق،
قىلماغىل بۇ ئۆيدە ھەرگىز تۇمتەراق.

ئول سېنى ھەر يەردە تاپسە ئۆلتۈرۈر،
ئاتەشى لەئنەتدە دائىم كۆيدۈرۈر.

قىل تەرىقى، ئال بۇ يولدە چاشنى،
رايگان ئۆتكۈرمە سۇبھۇ چاشنى.

ئىستەسەڭ يارۇ لىقا پەيۋەستە سەن،
بۇۋەفالارغە چەرا دىلبەستە سەن.

بەندە بول، زىنھار سۇلتان بولماغىل،
گوي بول مەيداندە چەۋگان بولماغىل.

بىدار ۋە ھۇشيارلىكنىڭ بەيانىدۇر

ئەي دىلا، ھەر روزۇ شەب بىدار بول،
بارچەنى قوي، تالىبى دىيدار بول.

شەب ئەگەر بەد رەڭگۇ، ئەما نىكى بار،
ئابى ھەيۋان ھەم ئوشۇل تازىكى بار.

مۇسا كۆرگەن نار تەھقىق نۇردۇر،
رەڭگى شەب رەڭگىيۇ ئەما ھۇردۇر.

بەندەدىن سورگەي خۇدا مەھشەر كۇنى،
كەل يەقىن، ئەي ھەدىيەلىغ كۆرگىل مېنى.

ئەيلەدىم ئاراستە جەننەتنى مەن،
ھېچ بەرگى سەبزە ئالىپ كەلدىڭمۇ سەن.

يا يانىپ بارماقنى قىلدىڭمۇ خەيال،
يا ئالىپ كەلمەكدە قىلدىڭمۇ خەيال.

ئانچە نىئمەتلەر بېرىپ ئېردىم ساڭا،
ئۇل جەھاندىن نىمە كەلتۈردىڭ ماڭا.

يا مەگەر ئول خەمرنى نوش ئەيلەدىڭ،
يا مېنى مۇتلەق فەرامۇش ئەيلەدىڭ.

بەر ھىسابۇ بەر جەۋابىنى ئانىڭ،
مەقبۇل ئېرمەستۇر ماڭا ئۇزرىڭ سېنىڭ.

ئول سېنى ھەر يەردە تاپسە ئۆلتۈرۈر،
ئاتەشى لەئنەتدە دائىم كۆيدۈرۈر.

قىل تەرىقى، ئال بۇ يولدە چاشنى،
رايگان ئۆتكۈرمە سۇبھۇ چاشنى.

ئىستەسەڭ يارۇ لىقا پەيۋەستە سەن،
بۇۋەفالارغە چەرا دىلبەستە سەن.

بەندە بول، زىنھار سۇلتان بولماغىل،
گوي بول مەيداندە چەۋگان بولماغىل.

بىدار ۋە ھۇشيارلىكنىڭ بەيانىدۇر

ئەي دىلا، ھەر روزۇ شەب بىدار بول،
بارچەنى قوي، تالىبى دىيدار بول.

شەب ئەگەر بەد رەڭگۇ، ئەما نىكى بار،
ئابى ھەيۋان ھەم ئوشۇل تازىكى بار.

مۇسا كۆرگەن نار تەھقىق نۇردۇر،
رەڭگى شەب رەڭگىيۇ ئەما ھۇردۇر.

بەندەدىن سورگەي خۇدا مەھشەر كۇنى،
كەل يەقىن، ئەي ھەدىيەلىغ كۆرگىل مېنى.

ئەيلەدىم ئاراستە جەننەتنى مەن،
ھېچ بەرگى سەبزە ئالىپ كەلدىڭمۇ سەن.

يا يانىپ بارماقنى قىلدىڭمۇ خەيال،
يا ئالىپ كەلمەكدە قىلدىڭمۇ خەيال.

ئانچە نىئمەتلەر بېرىپ ئېردىم ساڭا،
ئۇل جەھاندىن نىمە كەلتۈردىڭ ماڭا.

يا مەگەر ئول خەمرنى نوش ئەيلەدىڭ،
يا مېنى مۇتلەق فەرامۇش ئەيلەدىڭ.

بەر ھىسابۇ بەر جەۋابىنى ئانىڭ،
مەقبۇل ئېرمەستۇر ماڭا ئۇزرىڭ سېنىڭ.

ئول سېنى ھەر يەردە تاپسە ئۆلتۈرۈر،
ئاتەشى لەئنەتدە دائىم كۆيدۈرۈر.

قىل تەرىقى، ئال بۇ يولدە چاشنى،
رايگان ئۆتكۈرمە سۇبھۇ چاشنى.

ئىستەسەڭ يارۇ لىقا پەيۋەستە سەن،
بۇۋەفالارغە چەرا دىلبەستە سەن.

بەندە بول، زىنھار سۇلتان بولماغىل،
گوي بول مەيداندە چەۋگان بولماغىل.

بىدار ۋە ھۇشيارلىكنىڭ بەيانىدۇر

ئەي دىلا، ھەر روزۇ شەب بىدار بول،
بارچەنى قوي، تالىبى دىيدار بول.

شەب ئەگەر بەد رەڭگۇ، ئەما نىكى بار،
ئابى ھەيۋان ھەم ئوشۇل تازىكى بار.

مۇسا كۆرگەن نار تەھقىق نۇردۇر،
رەڭگى شەب رەڭگىيۇ ئەما ھۇردۇر.

بەندەدىن سورگەي خۇدا مەھشەر كۇنى،
كەل يەقىن، ئەي ھەدىيەلىغ كۆرگىل مېنى.

ئەيلەدىم ئاراستە جەننەتنى مەن،
ھېچ بەرگى سەبزە ئالىپ كەلدىڭمۇ سەن.

يا يانىپ بارماقنى قىلدىڭمۇ خەيال،
يا ئالىپ كەلمەكدە قىلدىڭمۇ خەيال.

ئانچە نىئمەتلەر بېرىپ ئېردىم ساڭا،
ئۇل جەھاندىن نىمە كەلتۈردىڭ ماڭا.

يا مەگەر ئول خەمرنى نوش ئەيلەدىڭ،
يا مېنى مۇتلەق فەرامۇش ئەيلەدىڭ.

بەر ھىسابۇ بەر جەۋابىنى ئانىڭ،
مەقبۇل ئېرمەستۇر ماڭا ئۇزرىڭ سېنىڭ.

ئول سېنى ھەر يەردە تاپسە ئۆلتۈرۈر،
ئاتەشى لەئنەتدە دائىم كۆيدۈرۈر.

قىل تەرىقى، ئال بۇ يولدە چاشنى،
رايگان ئۆتكۈرمە سۇبھۇ چاشنى.

ئىستەسەڭ يارۇ لىقا پەيۋەستە سەن،
بۇۋەفالارغە چەرا دىلبەستە سەن.

بەندە بول، زىنھار سۇلتان بولماغىل،
گوي بول مەيداندە چەۋگان بولماغىل.

بىدار ۋە ھۇشيارلىكنىڭ بەيانىدۇر

ئەي دىلا، ھەر روزۇ شەب بىدار بول،
بارچەنى قوي، تالىبى دىيدار بول.

شەب ئەگەر بەد رەڭگۇ، ئەما نىكى بار،
ئابى ھەيۋان ھەم ئوشۇل تازىكى بار.

مۇسا كۆرگەن نار تەھقىق نۇردۇر،
رەڭگى شەب رەڭگىيۇ ئەما ھۇردۇر.

بەندەدىن سورگەي خۇدا مەھشەر كۇنى،
كەل يەقىن، ئەي ھەدىيەلىغ كۆرگىل مېنى.

ئەيلەدىم ئاراستە جەننەتنى مەن،
ھېچ بەرگى سەبزە ئالىپ كەلدىڭمۇ سەن.

يا يانىپ بارماقنى قىلدىڭمۇ خەيال،
يا ئالىپ كەلمەكدە قىلدىڭمۇ خەيال.

ئانچە نىئمەتلەر بېرىپ ئېردىم ساڭا،
ئۇل جەھاندىن نىمە كەلتۈردىڭ ماڭا.

يا مەگەر ئول خەمرنى نوش ئەيلەدىڭ،
يا مېنى مۇتلەق فەرامۇش ئەيلەدىڭ.

بەر ھىسابۇ بەر جەۋابىنى ئانىڭ،
مەقبۇل ئېرمەستۇر ماڭا ئۇزرىڭ سېنىڭ.

بارداۇر ئۇل ھەممەلەرنى ئالدىدا،
خاھ شاھى بولسۇنۇ، خاھى گەدا.

ئەي بەرادەر، روزۇ شەب ئەندىشە قىل،
ئول سۇئالىڭنى جەۋابىن پىشە قىل.

ئايدىلار فەھم ئەيلەيۇ ھۇشيار بول،
تېز تۇن بۇ ئۇيقۇدىن بىدار بول.

خابۇ خۇر كەم ئەيلە شەب - روز ئەندەكى،
يوقتۇر ھېچ ھەيۋانده غەفلەت سەندەكى.

ئۆتتى شەب - روز شۇكرى نىئمەت قىلمادىڭ،
جانۇ دىل يەكبار تائەت قىلمەدىڭ.

ئەيلەدىڭ دىلنى سىيەھ، سافىڭ قەنى؟
بەندە مۇئمىن بولساڭ، ئىنسافىڭ قەنى؟

ئۆتتى ئۇمرىڭ ھەيف دائىم خابناك،
زاھىرۇ ھەم باتىنىڭ ئالۇدەناك.

مەن سېنى شەب - روز قىلدىم تەربىيەت،
سەن مېنى ھەر دائىما قىلدىڭ غەلەت.

جانۇ كۆڭلۈڭ بىرلە سەن ياد ئەتمەدىڭ،

www.ewlat.org
www.uyghurkitap.com
ئۇيغۇرچە ئىلمىي ماقالە، قەدىمىي ئەسەر ۋە قولىيازمىلار ئامبىرى
ئەۋلاد گۈرۈپپىسى
ئۇيغۇر كىتاب توری

دەردى سوزىي بىرلە فەريادغا كەتمەدىڭ.

سۇبھۇ شام ھەر روزۇ شەب باقتىم ساڭا،
باقمادىڭ سەن ھېچ سائەت بىر ماڭا.

ئۆتتى ئۆمرىڭ فىسق كۆپ گۇسيان بىلەن،
ئەمدى بولغىل خەير ھەم گۇھسان بىلەن.

روزۇ شەب قىل خابى دىلدىن گۇھتىيات،
مۇردەدۇر ھەر خابى دىل گۇرمەس ھەيات.

ئەيب ئەمەس بۇ چەشمى زاھىر خابى گىل،
مۇردەلەرنىڭ مۇردەسىدۇر خابى دىل.

ئەي دىلا، ئانى فەرامۇش ئەيلەمە،
ئۆزنى ھەم ئانىيۇ خامۇش ئەيلەمە.

جان بېرىپ، ئال ئىشقدىن بىر دەرد سەن،
مۇردەسەن، بىدەردسەن، نامەردسەن.

بارچە بۇ بازاردە تەييارداۇر،
ھەر قەدەم يەتمەس مەگەر بىسياردۇر.

بارچەنى باردۇر خەرىدارى تولا،
ئىشقغە لېكىن خەرىدارى كۇجا؟

بولسە ھەر بىرنى بەھاسى ئىنۇ ئان،
لېكىن ئۇل ئىشقنى بەھاسى قەلبۇ جان.

باردۇر سۇگان ئارا بازارى ئىشق،
ھەم ئېرۇر سۇگان ئارا دۇككانى ئىشق.

گەي دىلا، سەن تېز ئالىب بار نەقدى جان،
نەقد بەرسەڭ نەقد بەرگەي گۇل زەمان.

بەرسە ئال جانىڭغە گەر بىر زەررە گىشق،
بەرمەسە گۇل گىشقنى، ئال پىرى گىشق.

زاتى گىشقدىن ئۆزگە پىرى خۇشكۇ تەر،
گىشق دۇككانىغە ئۇلدۇر بالۇ پەر.

ئەي بەرادەر، پىرى گىشق بۇ دەرددۇر،
يۇزنى ئاندىن ئۆگرۇگەن نامەردىدۇر.

دەردسىز جان مىسلى گەردۇ يا غۇبار،
دەردلىغ جان مىسلى گەبرى نەۋبەھار.

ھەر نېمەكى بولسە بۇ دۇنيايىدىن،
بەرچەسى بۇ گەبرنى بارانىدىن.

بەلكى ئەقلۇ ئىلمۇ دىن، ئىمانىنى بەر،
زەررەئى ئول دەردغە يۇز جانىنى بەر.

بولماغايسەن كاھىلۇ زەئىفناكۇ سۇست،
ئۆپلە بۇ سەۋدانى سەن چالاكۇ چۇست.

ئەندەكى بۇ سىرىدىن قىلسام كىتاب،
خەلقى ئالەم بارچەسى بولغەي خەراب.

ئەيتۇرەم، لېكىن زەبان ھەمدەم ئەمەس،
بەلكى بۇ سىر قەلبۇ جان مەھرەم ئەمەس.

ئەي خەراباتىي، بۇ دەم خامۇش بول،
لەب بىدوز پەيۋەستەۋۇ دىلجوش بول.

گۈرۈسنەلىكنى فايدەسىنىڭ بەيانى

كىم شىكەمنى خالىي بۇ ناندىن قىلۇر،
ئول شىكەمنى دۇررۇ نۇراندىن قىلۇر.

كۆپ يېمەكلىكدىن ئېرۇر دىل يارەسى،
دېۋى مەلئۇننى بولۇر ھەمسىرەسى.

كۆپ يېسە ھەركىم بولۇر مانەندى ئۇي،
بولغاي ئول دىل نەفس ئىلە شەيتانغە ئۆي.

ھەر كىشكىم كۆپ يېسە مۇردارداۇر،
ئول كىشكىم، نەقشى بار دىۋاردۇر.

www.ewlat.org
www.uyghurkitap.com
ئۇيغۇرچە ئىلمىي ماقالە، قەدىمىي ئەسەر ۋە قولىيازمىلار ئامبىرى
ئەۋلاد گۈرۈپپىسى
ئۇيغۇر كىتاب توری

ئول شىكەمكى، خالىدۇر زىندانى نەفس،
سالماسالغا زىندانغا بولغاي نەفس غەفس.

ئال ھەمە شەب ـ روز نەفسىگىدىن خەبەر،
بولسە نەفسىگ غەفس، قىل ئاندىن ھەزەر.

بۇ ھەرسى بەتن ھەم ئاندىن ساڭا،
ھەم مەرنزى قەلب ھەم ئاندىن ساڭا.

بەئزىلەر بولسە گۈرۈسنى سەگ بولۇر،
بولسەلەر گەر سىير ئۇل بەدرەك بولۇر.

زەئفى جۇئ بىھتەردۇر ئۆزگە زەئفىدىن،
روزۇ شەب بولغاي ئانىڭكى رەفئىدىن.

تاپتىلار بۇ يولدە بەھرە ئەھلى جۇئ،
كۆپ يېمەككە قىلماغىل ھەرگىز رۇجۇئ.

جۇئنى ئادەت قىلىپ خاسانى ھەق،
جۇئدىن ھەر پەردەئى دىل بولدى شەق.

ئەي ئوغۇل، ئانى تەھەممۇل قىلمادىڭ،
روز ـ شەب سەبرۇ تەھەممۇل قىلمەدىڭ.

كاسە پەھلۇ، كاسە نان بالايى نان،
ئەزبەرايى بۇ تەئام خۇرانىيان.

بۇ شەرابۇ بۇ كەبابۇ بۇ شەكەر،
خاكنى رەڭگىدەدۇرلار، ئەي پىسەر.

ھەر نېمەكىم، خاكدۇر بەر خاكغە،
ئەزم قىل ئاندىن كېيىن ئەفلاكغە.

كەم يېگەندىن چىقتى رۇھۇللاھ فەلەك،
كۆپ يېگەندىن تۇشتى قارۇن تا بەدرك.

ھەر كىشكى، ئۇشبۇ تۇن بىدار ئەمەس،
ئۇل كىشىلەر لايىقى دىيدار ئەمەس.

روزۇ شەب ئۇشبۇ جەھان باشدىن ئاياغ،
سەربەسەر مەشغۇلى ھەسرەت بىرلە داغ.

ئول كىشىكى، كەم يېمەكنى قىلدى خۇي،
تاپتى ئول ئالەمدە چەندان ئابرۇي.

كۆپ يېسە كۆپ ئەقل بولغاي كورۇ كەر،
كەم يېگەنلەر ئالدى بۇ يول بەھرەلەر.

كۆپ يېگەن بىماردۇر ھەر روزۇ شەب،
مۇبتەلادۇر بۇ بەلايى دارى تەب.

كىمكى ئالەمدە يېمەككە زاردۇر،
ئاخىرەتد جانىغە ئازاردۇر.

ئۆزىدىن ھەم يوقتۇرۇر ئاندىن خەبەر،
نامى ئول ئازارنىڭ جۇئۇل بەقەر.

تويماغاي ھەرگىز جەھاننى نانىغە،
بەرمە، يا رەب، بۇ بەلا ھېچ جانىغە.

تالىبى نانلەر ھەمە نانسىز كېتەر،
ئاقىبەت ئالەمدە ئىمانسىز كېتەر.

ئەي بەرادەر، كەم يېگىل بىدار بول،
بولماغىل ئەغيار، بولساڭ يار بول.

كۆپ يېگەنلەر بەندەئى شەھۋەت بولۇر،
كەم يېگەنلەر لايىقى رەھمەت بولۇر.

ئۇل كۆڭۈلكىم، بولسە بۇ نەفسۇ ھەۋا،
ئوچكەي ئۇل دىل ئۆيىدىن شەمئى سەفا.

ئۆچسە گەر ناگاھ قەندىلھايى دىل،
نەفس ئەئزانى قىلۇر ئىسيانغە دەلىل.

كىمكى بولسە چەرب با شىرىن تەلەب،
يوق ئاڭا بۇ يولدە فەزلى لۇتفى رەب.

لوقمەلەر گەر سەندە بولسە پۇر گۇھەر،
ئۇرمە دەم چەندان يېگىل قىلماي خەبەر.

بولسەلەر مەئدەڭدە پاكىيلەر پەلىد،
قۇفل ئەت ھەلقىڭنى پىنھان قىل كەلىد.

www.ewlat.org
www.uyghurkitap.com
ئۇيغۇرچە ئىلمىي ماقالە، قەدىمىي ئەسەر ۋە قولىيازمىلار ئامبىرى
ئەۋلاد گۈرۈپپىسى
ئۇيغۇر كىتاب توری

ئەي پىسەر، با بەرگى تەن ھەم بەرگى جان،
شۇغلىدۇر ھەر كىككىسىنى ئىنۇ ئان.

چەرىي شىرىن بىرلە تەن فەربەھ بولۇر،
ھەرنە ئىللى ھەربەئى ئەبلەھ بولۇر.

بەند قىل ئاغزىڭنى ئولسۇباز قىل،
گۈل بىلە رەيھان يېمەك ئاغاز قىل.

كىم غىزا تىغلىغە بەرسە مۇختەلىق،
بولغاي ئول ھەيرانىدىن ئىستەر تەبىب.

تىغلىنى زەئىق ئىلە بولسە ئاغزى بەند،
ھەم بولۇر ئۇل دايەنى پىستانى بەند.

ھەر كىشى ئەيش ئىلە قىلسە بادە نۇش،
بادەئى شەيتان بولۇر بۇ فەھمۇ ھۇش.

ئۇشمەنى ھەق بولسە ھەر جا خاردۇر،
جايىدۇر مىنبەر ئەمەسدۇر داردۇر.

* *

باردۇرۇر بىر بىشە ئىچرە گاۋى نەر،
بىر رىۋايەت گاۋ دەر، بىر راۋىي خەر.

بار بۇ بىشە كۆپ ئەلەف، بىسيار ئاب،
گاۋغە بۇ بىشە جايى خۇردۇ خاب.

كەئىرۇسى بۇ بېشەنى دۇنياچە بار،
لېك گاۋ مەنزۇرىدە ھەلقەچە بار .

سۇبھدىن تا شام يەر بۇ ناخەلەف،
نە قالۇر بۇ بىشە ئابۇ نە ئەلەف.

سەممۇرۇپ سىغماس بۇ بىشە ۋەقتى شام،
ھەم ئەلەف ھەم ئاب بولغايلار تەمام.

بولدى بۇ سائەتدە گاۋى با خەر،
پىشۇ پەس ھەم ئوئۇ سول قىلدى نەزەر.

نە قالىپدۇر قەترە ئابى نە گىياھ،
بىشە بولمىش مىسلى دەشتى كەربەلاھ.

ئۇردى بۇ ھالەتدە گاۋ بىر ئاھى سەرد،
بولدى پەيدا ئاھدىن جەمئىغە دەرد.

ئەي دەريغا، فەھمۇ ئىدراكىم قانى،
ئەرتە يەرگە ئابۇ خۇراكىم قانى،

زەئىق بىرلە كەتتى مەغزۇ گوشتۇ قان،
بولدى بۇ غەم بىرلە پوستۇ ئۇستىخان.

روز يۇز مەن ياغۇ گوشت پەيدا بولۇر،
شەب بۇ ياغۇ گوشت ناپەيدا بولۇر.

كۇندۇزى مەستانە بۇ يايلاقىغە،
شاد ئولۇپ ئاۋاز ھەم تويلاقىغە.

بولسە كۇندۇز گويىيا ئەژدەر بولۇپ،
بولسە شەب بىر گەرمكى لاغەر بولۇپ.

ئەي پىسەر، بۇ گاۋ ھالىنى كۆرە،
كېچە قوپماس ھېچ ئورنىدىن ئۆرە.

ئۆتكەرۇ ئۇمرىنى دائىم روزۇ شەب،
كۇندۇزى ئارامى يوق تىنماي نە شەب.

ئەي بەرادەر، ئال بۇ نەقلىدىن خەبەر،
ئىسمى بۇ گاۋنى ئېرۇر جۇئۇل - بەقەر.

باردۇر بۇ قىسم ئادەملەر تولا،
روزۇ شەب نەفسۇ ھەۋاغە مۇبتەلا.

بۇ جەھان ئول ئادەمىنى بىشەسى،
يوقتۇر ئاندىن ئۇل جەھان ئەندىشەسى.

ئۇل كىشىكىم، گاۋنى گاۋرانىدۇر،
بۇجەھان باشدىن ئەياغ يايلاقىدۇر.

ھىرسى دۇنيادۇر ئوشۇل جۇئۇل ـ بەقەر،
ئەي بەرادەر، ھىرسدىن قىلغىل ھەزەر.

www.ewlat.org
www.uyghurkitap.com
ئۇيغۇرچە ئىلمىي ماقالە، قەدىمىي ئەسەر ۋە قوليازمىلار ئامبىرى
ئەۋلاد گۈرۈپپىسى
ئۇيغۇر كىتاب توری

سەبرۇ تەھەممۇلنى بەيان قىلىنۇر

قىلدى پەيدا كىميالاردىن خۇدا،
كىمىيا يوق سەبرى ئادەمدەك يانا.

كار ئەگەر باسەبردۇر، خارى خۇدا،
كار ئەگەر بىسەبردۇر، نەفسۇ ھەۋا.

باردۇر سەبر ئەھلى كۆپ ھەر ئەسردە،
فەھم قىلغىل سەبرنى «ۋەل - ئەسر»[1]دە.

سەبر زەۋقىنى نە بىلگەي تىيرە دىل،
ئىستەسەڭ بۇ زەۋقنى سەبر ئىستەگىل.

سەبر قىلماس ھەر كىشى دۇنيايى دۇن،
قايدە قىلغۇڭ سەبر «نىئمەل - ماھمدۇن»[2].

بولماسە ھەركىمنىكى ئەندىشەسى،
يوق ئانى پاكۇ پەلىددىن سەبرىسى.

بۇ ئەجايىبدۇركى، ئۇل تىيرى دىلى،
ئىستەمەس ئۇل ھېچۈەقت سەيقەلگەرى.

ئىستەسەڭ ئايىنەنى قىلماق جەلىي،
سەيقەلى قىل، سەيقەلى قىل، سەيقەلىي.

گەر كىشى ئاھەننى كۆب سەيقەل قىلۇر،
ئۇل بولۇر ئايىنەۋار ئانى كۆرۇر.

كىم بۇگۇن سەبرۇ تەھەممۇل بىرلەدۇر،
تاكىلا ئۇل تەختۇ تەجەممۇل بىرلەدۇر.

كېلسە گەرھەقدىن سەكە جەۋرۇ جەفا،
بۇ جەفا بىرلە ئۇراغلىقدۇر سەفا.

قىلمەدى پەيدا خۇدا بى پەردە شەي،
بۇ جەفاۋۇ جەۋرۇ مېھنەت پوستى ۋەي.

بۇ بەشارەتدىن، دىلا، سەن شاد بول،
روزۇ شەب بۇ مىللەتۇ مەزھەبدە بول.

ئىستەگىلۇ، ئىستەگىلۇ، ئىستەگىل،
دائىما سەبرۇ تەۋەككۇل ئىستەگىل.

سەبرلىغلەر تەكرىنى پەرۋەردەسى،
سەبردۇر سىدقۇ سەفانى پەردەسى.

سەبردىن مەن ھەر نېچە قىلسەم كەلام،
قىيامەت بولمەگەي ھەرگىز تەمام.

سەن كەچۈرسەڭ ئۇمر سەبرلەر بىلەن،
بىگۇمان ئاللاھ سابىرلار بىلەن.

ئەي بىرادەر، تەرك قىل بۇ ھايۇ ھۇي،
قىسسەئى مازىيۇ مۇستەقبەلنى قوي.

مازى مۇستەقبەل سەنى ھەيران قىلۇر،
سەرگەرانلىغ بىرلە روگەردان قىلۇر.

قىسسەئى نەھۇۇ نۇجۇمۇ تىببۇ ھەرف،
ئۇشبۇلەر تەئىسرى دىلغە يەخۇ بەرف.

ئۇشبۇ يول سەبرۇ تەھەممۇلنى يولى،
ئەيلەھىممەت، يولغە كىرگىل بىر يولى.

ئۇشبۇلەر ھەركىمگە بۇ يول توشەسى،
بولمەسە مۇندىن بۆلەك ئەندشەسى.

كىرسەڭ ئۇشبۇ يولغە بىئەندشە كىر،
يول يىراقۇ يۇك ئاغىر، مەركەب يەغىر.

تېز بول بىخانۇ مان ئەندىن رەۋان،

① «قۇرئان كەرىم»، سۈرە ئەسىر.
② سەۋر ناھايىتى ياخشى داستىخان.

www.ewlat.org
www.uyghurkitap.com
ئۇيغۇرچە ئىلمىي ماقالە، قەدىمىي ئەسەر ۋە قوليازمىلار ئامبىرى
ئەۋلاد گۈرۈپپىسى
ئۇيغۇر كىتاب توری

تاكى بول ئۇل دوزدۇ رەھزەندىن ئامان.

بولسە بۇ ئالەمدە ھەر نە كەررۇ فەر،
قىلمەغىل زىنھار گەگە ھەرگىز نەزەر.

مېھرى دۇنيا گەرچى بىھەد، بىئەدەد،
جۇملەسى بويىنىگەدۇر ھەبلى مەسەد①.

«ئىننەما ئەمۋالۇكۇم»②نى ياد قىل،
مۇلكۇ مالۇ جۇفتىنى بەرباد قىل.

ئەي دىلا، دائىم تەفەككۇر پېشە قىل،
گۈلمۇسەن يا خارمۇسەن، ئەندىشە قىل.

گەر گۈل ئېرسەك ئىستە ئۇل گۈلزارنى،
خار بولسەك ئىستە دائىم نارنى.

تېز ئال ئۇستۇڭدەگى بۇ بارنى،
تېز سالغىل بويىنۇڭغە زۇننارنى.

ۋەھ نە خۇش مىللەت ھەلاكەت مىللەتى،
بەرچەدىن بالا ئەنىڭكى ھىممەتى.

بولسە ھەركىمنىڭ ئالىي ھىممەتى،
ۋەئدەدۇر «لا تەقنىتۇ مىن رەھمەتى»③.

روزۇ شەب ئۇشبۇ يول ئىچرە ئەي ئەمەك،
توشە يوق غەير ئەز تەۋەككۇلدىن بۆلەك.

ھەركىشى بۇ سىرردىن ئاگاھ ئەمەس،
ھەر ئەمەل شايىستەئى دەرگاھ ئەمەس.

بەندە بىرلە ھەق ئەرا بىر پەردە بار،
ئۇشبۇ پەردە ئىچرە بار پەرۋەردىگار.

بولمەسە ھەركىمنى ئالىي ھىممەتى،
يوقتۇرۇر بۇ پەردەغە ھېچ تاقەتى.

«ئىسمۇھۇ ھازەل ھىجاب ئەينۇل بەلا»④،
كىمكى تاقەت قىلسە ئۇل كۆرگەي لىقا.

ئەي دىلا، كۆرمەكنى سەن ئاسان دېمە،
كىمدە يوق بۇ تاقەت ئۇل ئىنسان دېمە.

ئۇل بەلا يۇزلەنسە ئەندىن بۇ تەرەف،
مەرھابادە ئۇل يۇگۇرسە بىر تەرەف.

ئەقل ئېمەس نەفئ بەلانى بىلمەگەن،
مەرد ئېمەس يۇزنى بەلادىن ئۆگۈرغان.

سۇدى يوق بۇ يولدە ھەرگىز رېشى تەن،
فەرقۇ مەردۇ زەن بەلا بەرداشتەن.

ئۇل بەلايى ناگاھان بولسە دۇچار،
زاھىدۇ ئابىد ئەنى كۆرمەي قاچار.

مەرد بەلا كۆرگەندە ئۇل «زىدنا»⑤دېگەي،
زەن بەلا كۆرگەندە «ئىھفەزنا»⑥دېگەي.

ئەي پىسەر، سەن زۇھرۇ شامۇ ئەسرۇ فەجر،
قىلمەگىل زاھىد كەبى دەئۋايى ئەجر.

فەرقى بۇ يول ھىممەتۇ تاقەت ئېرۇر،
نە ئىبادەت بىرلە نە تائەت ئېرۇر.

ئۇل بەلا ئەنداغ بەلايىدۇر سەگە،
تاقەتى يوقتۇر جەھەننەمنىڭ ئەگە.

ھەفت دوزەخ نالە قىلگەي، ئەي ئىلاھ،
سەى مەگە ئىشق ئوتىدىن بەرگىل پەناھ.

ئىستەسەڭ بۇ يولدە جاننى رىزقىنى،
ئىستەھەر دائىم بەلايى ئىشقىنى.

---

① چىگە، تاتا، ئارغامچا.
② سىلەرنىڭ مالىلىرىڭلار، بالىلىرىڭلار بىر تۇرلۇك سىناقتۇر؛ «قۇرئان كەرىم»، سۈرە تەغابۇن 15- ئايەت.
③ مېنىڭ رەھمىتىمدىن ئۈمىدۋار بولۇڭلار.
④ ئۇنىڭ ئىسمى: بۇ توسۇق دەل بالا - قازادۇر (سىناقدۇر)
⑤ كۆپەيتىپ بەرگىن، زىيادە قىلغىن.
⑥ بىزنى ساقلىغىن، بىزنى ئاسرىغىن.

www.ewlat.org
www.uyghurkitap.com
ئۇيغۇرچە ئىلمىي ماقالە، قەدىمىي ئەسەر ۋە قوليازمىلار ئامبىرى
ئەۋلاد گۈرۈپپىسى
ئۇيغۇر كىتاب توری

زىندەلىخ ئۆلمەكلىك ئۇل مېھنەتدە بار،
ئابى ھەيۋان ھەم ئوشۇل زۇلمەتدە بار.

بۇ غەمى مېھنەتدە دائىم قىشۇ ياز،
بۇ غەمى مېھنەتدە بار ئۇمرى دەراز.

ئەي بىرادەر، كەلسە ئەندىن كەر بالا،
ئۇل بەلادۇر ئەينى ئەلتافى خۇدا.

كىم بەلاغە شاد ھەم بىكىن بولۇر،
بۇ كىشىگە ئۇل بەلا شىرىن بولۇر.

ھەر جافاڭۇ جەۋرلەر مېھنەت ئېرۇر،
بۇ رىيازەتلىك ھەمە رەھمەت ئېرۇر.

سەن بېرىپ جۇفتۇ فەرزەند، مۇلكۇ مال،
مېھنەتۇ دەردۇ مەلامەتلەرنى ئال.

قىلدى بۇ ئەرز ئەرزى تەكرىغە سەما،
بەر ئەمانەتىمنى تابشۇرغۇم سەگە.

بولدىلەر لەرزان ھەمچۇن بەرگى بىد،
يىغلەدىلەر ئانچە سۇرخۇ سەفىد.

بولدىلەر بىتاقەتۇ ئەجىز ھەمە،
بۇ ئەمانەت بىزگە سەن جائىز دېمە.

ئەرشۇ كۇرسىيۇ مەلەك لەۋھۇ قەلەم،
بولدى بۇ ۋەھىدە بەرچە قەددى خەم.

ئەيدىلەر، يا رەببىكى، لايى قاتىمىز،
يوق تەۋەككۇل، سەبرىيا تاقەتىمىز.

قىلدىلەر كۆپ نالە مەخلۇقات ئەگە،
قىلمەدى ھېچ قەيسىسى تاقەت ئەگە.

ھەق تەئالا قىلدى خاكىغە نەزەر،
بۇ ئەمانەت خانە دەرسەن، ئەي بەشەر.

ئەيدى، سەن بىيناۋۇ داناۋۇ خۇدا،
مەن نە بىلگۈمدۇركى خاكى زىرى پا.

كۆردى ھەق بۇ لايى خاكى فانىينى،
شۇل زەمان تاپشۇردى ئەماناتىنى.

بۇ ئەمانەتدۇركى، بىر گەنجى ئەزىم،
ئۇل بۇ زاھىربىنغەدۇر رەنجى ئەزىم.

بۇ ئەمانەت ھەر كىشىغە باردۇر،
دەرد بولسە ئاقىبەت دىيداردۇر.

زاھىربدۇر دەردەم جەۋرۇ جەفا،
باتىنى تەرياقدۇر ئۇل زەھر ئەرا.

ئەي بىرادەر، خاھلەسەك بولماقنى مەرد،
جان بېرىپ ئالغىل بۇ كۇن بىر زەررە دەرد.

تەلخلەر شىرىن مۇھەببەتدىن بولۇر،
مىسلەر ئالتۇن ئۇل مۇھەببەتدىن بولۇر.

ئۇل بەلالەرنى كۆتەرگەچ ئەۋلىيا،
ئۇل سەبەبدىن ئەيدى ھەق ۋەقت بىيا.

كىم بەلا دەردىدە مەھزۇنتەر ئېرۇر،
خەلقى ئالەمدىن بۇ ئەفزۇنتەر ئېرۇر.

جەۋرى زۇلمى كافىران بۇ سەبرى نوھ،
بولدى ھەققە سەيقەلى مىرئاتى روھ.

بولسەلەر ھەر رەنج بۇ ئۆلۇمنى پارسى،
جانغە يوق ئۆلمەكدىن ئۆزگە چارەسى.

رەنج جۇزۇئى مەرگدۇر ئەچچىخ ـ سۇچۇك،
يوق خەلاسى جۇزۇئدىن، كۇللىدىن نېچۇك.

ئەي پىسەر، مېھنەت ئۆلۇم پەيغەمبەرى،
دەرد ئېرۇر راھى خۇدانى رەھبەرى.

ئۇشبۇ مېھنەتدىن دەمى يۇز ئۆگۈرمە،
دەردلىخ ئادمنى بىرەھبەر دېمە.

كىمكى بەندى شىرىن ئۇل جان ئېلتىمەگەي،
كىمكى بەندى تەندۇر ئىمان ئېلتىمەگەي.

www.ewlat.org
www.uyghurkitap.com
ئۇيغۇرچە ئىلمىي ماقالە، قەدىمىي ئەسەر ۋە قوليازمىلار ئامبىرى
ئەۋلاد گۈرۈپپىسى
ئۇيغۇر كىتاب توری

تۆتى ۋە سەۋداگەرنىڭ قىسسەسىنى بەيانى

قىسسەكىم، بار ئىدى سەۋداگەری،
بىئەدەد ئېردى ئەنىڭ سىمۇ زەری:

قىلدى بىر كۈن ئىختىيار ئەزمى سەفەر،
ئەھلى ئەۋلادىغە بەردى بۇ خەبەر.

ئەيدى، مەن قىلسەم سەفەر، كېلسەم يەنە،
كېلتۇرەي سەۋغات سىزلەرغە نىمە؟

ئەيدى، ئەيتىڭ ھەر قەيۇ سېۋگەنىڭىز،
تاكى سىزغە كېلتۇرەلىك ئانى بىز.

ھەر قەيۇ كۆڭلىدە بارىن ئەيدىلەر،
بىر - بىر ئەيتىپ بەرچە تەئىين قىلدىلەر.

بار ئىدى سەۋداگەرنى تۆتىسى،
ئاقىلۇ دانا ئىدى بەس تۆتىسى.

بەئد ھەم تۆتىسىغە ئەيدى ھەمە،
كەلتۇرەي دېدى سەۋغاتدىن يەنە.

ئەيدى تۆتى، قىلسەڭىز مۇندىن سەفەر،
گەر يولۇقسە ئەندە ناگاھ تۆتىلەر.

دەڭ ئەلەرغە، بىزدە ھەم بىر تۆتى بار،
ئۇل قەفەس ئىچرە گىرىفتار ئىنتىزار.

ئەيتىڭىز ئەلەرغە بىزدىن بۇ سەلام،
قىلمەڭ ئەلبەتتە فەرامۇش ئىنتىزار.

ئەيتىڭ ئەيتۇر مۇبتەلادۇرمەن قەفەس،
يوق تۇرۇر غەير ئەز خۇدا فەريادەرس.

بىزغە سەۋغات تۆتىلەر نې دېسەلەر،
ئەيدى تۆتى، كەلتۇرۈڭ ئەندىن خەبەر.

ئاقىبەت سەۋداگەر ئۇلدەم تېبرەدى،
يولغە تۇشتى نېچە مەنزىل يۇرۇدى.

ناگاھان بىر نېچە تۆتى ھەم كېلىب،
ئۇل دەرەختە باشىگە ئولتۇردى قونۇب.

تۆتىلەرگە ئەيدى سەۋداگەر بۇ سۆز،
ئېشىتىڭ، ئەي تۆتىمايى دىلفۇروز.

دەب ئىدى سىزلەرغە بىر تۆتى سەلام،
لېكىن ئۇل بەندە قەفەسدەدۇر مۇدام.

ئەيتىب ئېردى مۇبتەلادۇرمەن قەفەس،
خۇش گىرىفتارۇ بەلايى خارۇ خەس.

ئېشىتىب بۇ سۆز بەناگەھ تۆتىلەر،
تۇشتى يەرغە بەرچە بىسمىل بولدىلەر.

كۆردى خاجە تۆتىلەر بولدى ھەلاك،
ئۇردى سەۋداگەركى ئاھى دەرناك.

ئەيدى، مەن قەيدىن بۇ سۆز ئەيدىم ئەڭە،
جانۇەرلەر بەرىسى بولدى مەڭە.

كەتگەچ ئۇل سەۋداگەر ئەندىن ناگەھان،
تۆتىلەر ھەم ئۇچتى كەتتى شۇل زەمان.

باردى ئۇل سەۋداگەری، كەلدى يانىب،
ھەر قەيۇ دېگەن ساۋغاتىن ئالىب.

ھەر بىرىگە بەردى ئۆز سەۋغاتىنى،
كۆڭلىن ئاۋلەب قىلدىلەر دىل شادىنى.

ئەيدى تۆتىگە، نە سۆز ئەيدىڭ مەڭە،
تۆتىلەرنى قانىنى قىلدىڭ مەڭە.

سەن دېگەننى بەرچەسىن ئەيدىم ئەڭە،
ئۇل كۆنىكىم سەن نە سۆز ئەيدىڭ مەڭە.

ئېشىتىب بۇ سۆزنى تۆتىلەر رەۋان،
باش - ئەياغ بىلمەي يىقىلدى شۇل زەمان.

ئالدى خاجە ئۇل قەفەسدىن تۆتىنى،
ئۇشلەبان كۆردىكى، باشۇ بوينىنى.

www.ewlat.org
www.uyghurkitap.com
ئەۋلاد گۇرۇپپىسى
ئۇيغۇرچە ئىلمىي ماقالە، قەدىمىي ئەسەر ۋە قوليازمىلار ئامبىرى
ئۇيغۇر كىتاب توري

شۇنچەكىم چىقمەگەن بىر جانى بار،
كۆزىنى گاھى ئاچىپ، گاھى يۇمار.

قويدى يەردە ئۇل يىراق تۇردى باقىپ،
سىلكىنىپ ئۇچتى قەناتلىرىن قاقىپ.

ئۇچتى تۇتى تامغە قوندىيۇ رەۋان،
قىلدى خاجە شۇل زەمان ئاھۇ فىغان.

ئەيدى تۇتى، كەتتىم ئەمدى، خۇش قالىڭ،
ھەر نە مېھنەت قىلدىڭىز رازى بولىڭ.

ئەيدى سەۋداگەر نېچۇك بولدى بۇ ھال،
مەڭە ئەيغىل، دېدى، ئەي تۇتى بۇ ھال.

ئۇل نە سۆز ئېردىكى سەن ئەيدىڭ مەڭە،
بۇ سۆزىڭ دېگەچ بۇ دەم ئۆلدى ھۇما.

ئەيدى تۇتى، مەن بۇ سۆز ئەيدىم بۇ سۆز،
مۇبتەلادۇرمەن قەفەسدە شەب روز.

دېدىم، ئەندە نە ئىلاج قىلسەم بولۇر،
بۇ قەفەسدىن خەستە جانىم قۇتۇلۇر.

سەن بۇ ھالىمدىن ئەڭە بەردىڭ خەبەر،
قۇتۇلۇرنى فىكرىنى قىلمىش ئەلەر.

فىكر ئەيتىبدۇرلەركى، ئۇل ئولسە بولۇر،
بۇ قەفەس زىندانىدىن تەسكىن تاپۇر.

بۇ قۇتۇلماقنى ئەلەر ئۆرگەتتىلەر،
تۇتىلەركىم، بۇ سەبەبدىن ئولدىلەر.

گەرچە تۇتى ئۆلدىلەر، ئۆلمەدىلەر،
«مۇتۇ قەبلە ئەنتەمۇتۇ» بولدىلەر.

ئۇل سەبەبدىن مەن ئۆزۈم قىلدىم ئۆلۈك،
شۇكرىكىم، سەد بار غەم بولدى سەبۇك.

ئاقىبەت تا ئۆلمەسدىن قۇتۇلمەدىم،
تۇتىلەردەك گەشتى سەيران قىلمەدىم.

خۇش قال ئەمدى، دېدى ئۇچتى شۇل زەمان،
باردى تۇشتى مەنزىلغە شادىمان.

ئەي بىرادەر خۇش ئېشتىڭ قىسسەنى،
ئەمدى ئەيتەي ئېشىتكىلەر غۇسسەنى.

بىل يەقىنكىم سەن ئوشۇل سەۋداگەرى،
ئەيشۇ ھىرسىڭ يۇز ت ۇمەن سىمۇ زەرى.

ئولتۇرۇب كۆڭلۈك نېچە سەۋدا قىلۇر،
نەفسى شەيتانسەن بەلا غەۋغا قىلۇر.

جەھد ئېتەرسەنكى، تاپەي دەب سىمۇ زەر،
ئۇل ئەياغىڭگە ئۆزىڭ ئۇرىب تەبەر.

بىل ئوشۇل تۇتى سەنى جانىڭ ئېرۇر،
ئۇل قەفەسكىم، جىسمى بۇ فانىڭ ئېرۇر.

تۇتىي جان بۇ قەفەسدە بولدى بەند،
ئىچتى شەربەت، قىلدى ئىشرەت، يىدى قەند.

چۇن ئۇنۇتۇر ئەسلى كەلگەن زاتىنى،
ھەم فەرامۇش قىلدى گۇل، گۇلزارىنى.

فىكر قىل ئەسلىڭ نە ئېردى، سەن نەسەن،
قىل تەفەككۇر قەيدە كەلدىڭ، قەيدە سەن.

سەير ئېتىب كۆرگىل ۋۇجۇدىڭ شەھرىنى،
چارسۇ بازارۇ بەھرۇ بەررىنى.

سەن بۇ يەردە سەن ئۆزىڭنى ئوتغە سال،
قوي بۇ قالىڭ بىرلە كۆرگىل ئەھلى ھال.

ھەركىشى ئۇل تۇتىدەك ئىش قىلمەدى،
بۇ قەفەس زىندانىدىن قۇتۇلمەدى.

ئەي خەرابىي، قىسسەنى كۆتاھ قىل،
چۇستى چابۇك تۇرگىل ئەزمى راھ قىل.

(نەشرگە تەييارلىغۇچى شىنجاڭ ئۇنىۋېرسىتېتى فىلولوگىيە ئىنستىتۇتىدا، دوكتور)